

POMPEU FABRA

GRAMÀTICA CATALANA

CURS MITJÀ

PUBLICACIONS DE L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA
DE L'ENSENYANÇA CATALANA
EDITORIAL PEDAGÒGICA
MCMXVIII

Portada corresponent a la primera edició (1918).

GRAMÀTICA CATALANA

POMPEU FABRA

Gramàtica Catalana

CINQUENA EDICIÓ

Publicacions de l'Associació Protectora
de l'Ensenyança Catalana

EDITORIAL PEDAGÒGICA

Arcs, 1, pral. – Barcelona

MCMXXXV

Primera edició: 1918

Segona edició: 1924

Tercera edició: 1931

Quarta edició: 1933

ÉS PROPIETAT

Impremta Clarasó; Villarroel, 17. — Barcelona

ÍNDIX

	<u>Pàgs.</u>
Advertiment	9

PART I

El nom i els seus atributs

Substantius	11
Singular i plural	12
Article. Noms masculins i noms femenins. . .	12
Adjectius qualificatius	15
Adjectius determinatius	18
Adverbis de grau	22
Grups adjectivals. Preposicions	23
Atributs del substantiu	24
Complements de l'adjectiu	25
Pronoms	25

PART II

El verb i els seus complements i modificadors

Proposició. Verbs. Subjecte i predicat	27
Complement directe. Pronoms inaccentuats . . .	37
Complements en general. Combinacions de pronoms inaccentuats.	40

	Pàgs.
Determinacions circumstancials. Adverbis. Preposicions	44
Predicatiu.	50
Parts de la proposició. Proposicions elíptiques. Mots interrogatius	53
Proposicions subordinades. Mots relatius. Conjuncions de subordinació	55
Subordinació i coordinació. Conjuncions de coordinació	60
Formes verbals: Mode indicatiu.	62
Formes verbals: Mode subjuntiu.	65
Formes verbals: Mode imperatiu	67
Formes verbals: Infinitiu, gerundi i participi passat.	68

PART III

Resum de morfologia

Parts del discurs	75
Mots variables i invariables	75
Formació del femení	77
Formació del plural	79
Conjugació. Terminacions	81
Alteracions del radical	88
L'increment <i>eix</i> en els verbs de la tercera conjugació	96
Irregularitats especials d'alguns verbs	96

ADVERTIMENT

No totes les formes nominals, pronominals i verbals que existeixen en els diferents parlars catalans són admissibles en la llengua literària, ni totes les formes admissibles podien ésser consignades en aquest curs mitjà, — com ho seran en el curs superior, — sinó tan sols les formes més generalment usades pels escriptors actuals.

Això fa indispensable el present advertiment als mestres per a aquells casos en què la forma consignada en el llibre no sigui l'habitual en el dialecte de llurs deixebles. En tant que aquella serveix (parts I i II) per a il·lustrar una definició o explicació qualsevol, cal que el mestre la reemplaci per la forma usual en el parlar dels alumnes; allí on diu, per exemple, que l'article és *el*, caldrà que el mestre reemplaci aquest *el* per *lo* si en el parlar dels alumnes l'article és *lo*, i no *el*; allí on diu que el pronom de primera persona és *jo*, *nosaltres*, podrà igualment convenir que el mestre reemplaci *nosaltres* per *naltros*, etcètera. Però, més tard, no ha de deixar mai de fer-los conèixer la forma consignada en

el llibre (*el, nosaltres*), i fer-los saber que aquesta és la forma preferida pel llenguatge literari. I llavors caldrà que els ensenyi quines de les formes dialectals no registrades en el llibre són tolerables en la llengua literària i quines hi són del tot inadmissibles.

No cal dir que el present llibre no ha d'ésser fet aprendre de memòria. Ni tan solament ha de fer-se'n llegir a l'alumne cap fragment que no hagi abans estat explicat a classe. Altrament no l'entendria. Quan el noi comprèn bé un punt qualsevol mitjançant les explicacions del mestre i exercicis fets a classe, solament llavors és quan pot ésser profitosa la lectura del llibre, on el noi troba condensat en una definició o en una regla allò que el mestre ha conseguit prèviament fer-li entendre. Per això, en l'exposició, no havem defugit d'usar mots com *atribuir, afirmar, revestir, denotar*, etc., que, tot permetent de redactar una definició o una regla d'una manera més breu i precisa, són altres tants mots que convé que el noi vagi aprenent, enriquint així el seu vocabulari. La presència de tals mots fóra imperdonable en un llibre que es pretengués fer aprendre als deixebles sense l'explicació prèvia del mestre.

PART I

EL NOM I ELS SEUS ATRIBUTS

SUBSTANTIUS

I. **Noms o substantius** són els mots que serveixen per a anomenar les persones, els animals o les coses. Exemples:

Noms de persona: — *home, nen, dona, tia, Josep, Maria.*

Noms d'animal : — *cavall, gos, gat, ocell, granota, peix.*

Noms de cosa : — *taula, llapis, cap, arbre, pedra, casa.*

Exercici. Dels noms o substantius següents, quins són noms de persona, quins són noms d'animal i quins són noms de cosa: *llibre, colom, cadira, mestre, riu, banc, paper, formiga, fulla, cartera, cabra, pa, carboner, cotxe, soldat, mosca, núvol, llop, noi, portera, corretja, ós, mar, pal.*

Nom comú és el que convé a totes les persones, animals o coses de la mateixa espècie. Exemples: *home, dona, ciutat, riu, muntanya.*

Nom propi és el que es dona a una persona, animal o cosa en particular, i serveix per a distingir aquesta persona, animal o cosa dels altres individus o objectes de la mateixa espècie. Exemples: *Josep, Maria, Barcelona, Llobregat, Montseny.*

Hi ha substantius que designen, no objectes reals o coses sensibles (com ara *taula*, *llapis*, etc.), sinó qualitats, accions, sentiments, estats. Exemples: *blancor*, *humilitat*, *correguda*, *tria*, *por*, *salut*. Aquests substantius són anomenats noms abstractes.

SINGULAR I PLURAL

2. Cada nom comú sol tenir dues formes distintes: l'una d'elles és la que usem quan parlem d'un sol individu; l'altra és la que usem quan parlem de dos o més individus. Així, diem *un* CAVALL, *un* NEN, però no diem *dos* CAVALL, *quatre* NEN, sinó *dos* CAVALLS, *quatre* NENS. Quan un nom o substantiu revesteix la primera forma, es diu que està en el nombre singular, o simplement en singular; quan revesteix la segona forma, es diu que està en el nombre plural, o simplement en plural: *cavall*, *nen*, estan en singular; *cavalls*, *nens*, estan en plural. També es diu que *cavalls* és el plural de *cavall*, que *nens* és el plural de *nen*.

Exercici. Quins són els plurals dels noms següents: *pal*, *ram*, *llonguet*, *flor*, *paret*, *dent*, *tinter*, *núvol*, *llibre*, *ciri*, *peu*.

Quins són els plurals dels noms següents (terminats en a): *dona*, *noia*, *cadira*, *vaca*, *formiga*, *corretja*, *plaça*, *llengua*, *dia*, *problema*, *ungla*, *lletra*.

Quins són els plurals dels noms següents (terminats en vocal accentuada): *mà*, *pi*, *capità*, *volcà*, *ble*, *colomí*, *balcó*, *palmó*, *camí*, *fogó*, *eriçó*, *esperó*.

Quins són els plurals dels noms següents (terminats en ç, s i x): *braç*, *jaç*, *lluç*, *mes*, *nas*, *pas*, *ós*, *pes*, *peix*, *boix*, *greix*, *guix*.

ARTICLE. NOMS MASCULINS I NOMS FEMENINS

3. El substantiu s'usa sovint precedit d'un mot inaccentuat, anomenat article definit, o simplement

article, el qual pot revestir les formes *el, la, l', els* i *les*. Exemples: *EL pare, LA mare, L'home, ELS nois, LES nenes*.

Fem anar l'article davant el substantiu quan amb aquest designem no un o més individus qualsevol, sinó un o més individus determinats. Exemple: *Tinc EL tremp que m'ha donat en Pere* (ço és, no un tremp qualsevol, sinó un tremp determinat: el que m'ha donat en Pere).

Quan amb el substantiu volem designar no un o alguns individus, sinó tots els individus de la mateixa espècie, el substantiu (que es pot posar llavors en singular o en plural) va igualment precedit de l'article. Exemples: *EL lleó és una fera. ELS gossos són més fidels que ELS gats*.

4. Els noms de persona poden ésser noms d'home o noms de dona. Exemples:

Noms d'home :—*pare, germà, jardiner, cotxer, Pere*.

Noms de dona :—*mare, germana, bugadera, minyona, Maria*.

Els noms d'home són dits del gènere masculí, o simplement masculins; els noms de dona són dits del gènere femení, o simplement femenins: *pare, germà, jardiner, cotxer, Pere*, són noms o substantius masculins; *mare, germana, bugadera, minyona, Maria*, són noms o substantius femenins.

Davant els noms d'home l'article pren la forma *el* en singular i la forma *els* en plural. Exemples: *EL pare, EL germà, EL jardiner; ELS pares, ELS germans, ELS jardiniers*. Davant els noms de dona l'article pren la forma *la* en singular i la forma *les* en plural. Exemples: *LA mare, LA germana, LA minyona; LES mares, LES germanes, LES minyones*. Per

això es diu que *el* i *els* són els articles masculins o les formes masculines de l'article, i que *la* i *les* són els articles femenins o les formes femenines de l'article.

5. Els noms d'animal i els noms de cosa es divideixen també en masculins o femenins: són masculins tots aquells noms davant els quals l'article pren les mateixes formes que davant els noms d'home, ço és, les formes masculines *el* o *els* (*el* en singular, *els* en plural); i són femenins tots aquells noms davant els quals l'article pren les mateixes formes femenines *la* o *les* (*la* en singular, *les* en plural). Així, els noms *passerell*, *llimac*, *mosquit*, *préssec*, *riu*, *roc*, *braç*, són masculins perquè diem **EL** *passerell*, **EL** *llimac*, **EL** *mosquit*, **EL** *préssec*, **EL** *riu*, **EL** *roc*, **EL** *braç* (i en plural, **ELS** *passerells*, **ELS** *llimacs*, **ELS** *mosquits*, **ELS** *préssecs*, **ELS** *rius*, **ELS** *rocs*, **ELS** *braços*); els noms *guatlla*, *tortuga*, *mosca*, *pruna*, *riera*, *pedra*, *mà*, són femenins perquè diem **LA** *guatlla*, **LA** *tortuga*, **LA** *mosca*, **LA** *pruna*, **LA** *riera*, **LA** *pedra*, **LA** *mà* (i en plural **LES** *guatlles*, **LES** *tortugues*, **LES** *mosques*, **LES** *prunes*, **LES** *rieres*, **LES** *pedres*, **LES** *mans*).

Exercici. Poseu l'article davant els substantius següents, i digueu quins són masculins i quins femenins: *conill*, *llebre*, *gall*, *guineu*, *lluç*, *vespa*, *papallona*, *dragó*, *taula*, *tinter*, *llapis*, *goma*, *capsa*, *llibre*, *flor*, *poma*, *pi*, *porta*, *full*, *carrer*, *plaça*, *casa*, *palau*, *genoll*, *cama*, *nas*, *dent*, *bala*, *bastó*, *pal*, *rajola*, *clavell*, *llit*, *triangle*, *piràmide*, *cercle*.

Davant un substantiu començat en vocal o *h* no s'escriu mai *el*, sinó *l'*, i no s'escriu generalment *la*,

sinó *l'*. Exemples: *L'avi, L'oncle, L'home*; — *L'àvia, L'aigua, L'hora*.

Exercici. Poseu l'article (en singular i en plural) davant els noms següents, i digueu quins són masculins i quins femenins: *esparver, oreneta, oca, ós, óssa, ase, àguila, òliba, eriçó, arbre, alzina, aigua, om, escala, hort, unglà, osca, esquerda, arrel, ull, ham, herba, ala, oli, hectolitre, esfera*.

6. L'article definit és *el* o *l'* en masculí i *la* o *l'* en femení. L'article indefinit és *un* en masculí i *una* en femení. Exemples: *UN home, UNA dona; UN passerell, UNA guatlla; UN préssec, UNA pruna*.

ADJECTIUS QUALIFICATIUS

7. **Adjectius qualificatius** són els mots que, aplicats a un substantiu, indiquen una qualitat de les persones, animals o coses designats per aquest substantiu. En les expressions *el cavall blanc, un préssec madur, pa tou*, els mots *blanc, madur* i *tou* són adjectius qualificatius.

Exercici. En les expressions següents, quins mots són substantius i quins adjectius qualificatius: *un llibre vell, un bon coixí, peix fresc, un mal ganivet, un clavell groc, un home sord, un gran soroll, tinta negra, un bonic collar, el pot petit, el germà mitjà, un mocador net, un carrer ample, un campanar alt, un llapis vermell, un suc espès, un angle agut, un caixó buit, un camí llarg, un nen poruc*.

8. La majoria dels adjectius qualificatius reves-teixen una forma quan acompanyen un substantiu masculí i una altra forma quan acompanyen un substantiu femení. Així, diem *un home VELL*, però

no diem *una dona VELL*, sinó *una dona VELLA*. Tals adjectius s'anomenen adjectius de dues terminacions. Altres exemples:

petit, petita: — *un nen PETIT, una nena PETITA.*
gros, grossa: — *el dit GROS, una mà GROSSA.*
dolç, dolça: — *un suc DOLÇ, l'aigua DOLÇA.*
blau, blava: — *el cel BLAU, la mar BLAVA.*
alt, alta: — *un campanar ALT, una torre ALTA.*
fred, freda: — *un dia FRED, una nit FREDA.*

De les dues formes *vell* i *vella*, *petit* i *petita*, *gros* i *grossa*, etc., la primera s'anomena la forma masculina, i la segona la forma femenina. També es diu que *vella*, *petita*, *grossa*, etc., són els femenins de *vell*, *petit*, *gros*, etc.

Exercici. Quines són les formes femenines corresponents a les formes masculines *vermell*, *verd*, *baix*, *prim*, *car*, *fosc*, *fort*, *ric*, *blavenc*, *sord*, *net*, *blanc*, *gris*, *sec*, *estret*, *fluix*, *novell*, *ferm*, *trist*, *eixut*, *bonic*, *cru*.

Quins són els femenins dels adjectius següents: *menut*, *morat*, *gruixut*, *buit*, *fat*, *eixerit*; *groc*, *feixuc*, *poruc*; *gras*, *espès*, *ros*; *nou*, *viu*, *tou*; *roig*, *lleig*.

Quins són els femenins dels adjectius següents: *pla*, *ple*, *fi*, *bo*, *rodó*, *bla*; *clar*, *lleuger*, *madur*, *dur*, *sencer*.

Quins són els femenins dels adjectius següents: *ample*, *pobre*, *negre*, *tendre*, *esquerre*, *exacte*; *flonjo*, *guerxo*, *fofo*.

9. D'altres adjectius revesteixen la mateixa forma, tant si acompanyen un substantiu masculí com si acompanyen un substantiu femení. Així, diem *el fill GRAN* i *la filla GRAN*. Tals adjectius s'anomenen adjectius d'una terminació. Altres exemples:

fàcil: — *un problema FÀCIL, una lliçó FÀCIL.*
excel·lent: — *un vi EXCEL·LENT, una aigua EXCEL·LENT.*

- útil* : — un insecte ÚTIL, una planta ÚTIL.
vertical : — un pla VERTICAL, una recta VERTICAL.
regular : — un polígon REGULAR, una figura REGULAR.
suau : — un paper SUAU, una tela SUAU.

Exercici. Dels adjectius següents, quins són de dues terminacions i quins d'una terminació: *novell, inferior, pitjor, brut, semblant, sant, atent, plaent, breu, mal, igual, dèbil, content, avinent, tranquil, humil, horitzontal, paral·lel, circular, rar, feliç, massís, jove, capaç.*

10. Quan un adjectiu qualificatiu acompanya un substantiu en plural, revesteix una forma diferent que quan acompanya un substantiu en singular. Així, diem *l'home VELL*, però no diem *els homes VELL*, sinó *els homes VELLS*; diem *la dona VELLA*, però no diem *les dones VELLA*, sinó *les dones VELLES*. *Vell* i *vella* són formes del singular; *vells* i *velles* són formes del plural.

Els adjectius que tenen dues formes en el singular tenen generalment dues formes en el plural, l'una masculina i l'altra femenina; els adjectius que tenen una sola forma en el singular tenen generalment una sola forma en el plural.

Formes del singular		Formes del plural	
Masculines	Femenines	Masculines	Femenines
<i>vell</i>	<i>vella</i>	<i>vells</i>	<i>velles</i>
<i>petit</i>	<i>petita</i>	<i>petits</i>	<i>petites</i>
<i>bo</i>	<i>bona</i>	<i>bons</i>	<i>bones</i>
<i>verd</i>	<i>verda</i>	<i>verds</i>	<i>verdes</i>
<i>dolç</i>	<i>dolça</i>	<i>dolços</i>	<i>dolces</i>
<i>gros</i>	<i>grossa</i>	<i>grossos</i>	<i>grosses</i>

Comunes als dos gèneres

gran
fàcil
regular
suau
útil
excellent

Comunes als dos gèneres

grans
fàcils
regulars
suaus
útils
excellents

Exercici. Quines són les formes del plural corresponents a les formes del singular *blau* i *blava*, *alt* i *alta*, *curt* i *curta*, *fred* i *freda*, *ric* i *rica*, *groc* i *groga*, *antic* i *antiga*, *roig* i *roja*, *pla* i *plana*, *dejú* i *dejuna*, *cendros* i *cendrosa*, *escàs* i *escassa*, *baix* i *baixa*, *igual*, *dèbil*, *interior*, *millor*, *elegant*, *irregular*.

Un adjectiu es pot aplicar a dos o més substantius alhora. Llavors es posa en plural encara que els substantius estiguin en singular. Si tots els substantius són masculins, l'adjectiu pren la forma masculina del plural; si tots els substantius són femenins, l'adjectiu pren la forma femenina del plural; si els substantius són de gèneres diferents, l'adjectiu pren la forma masculina del plural. Exemples: *l'ametller* i *el presseguer* FLORITS; *la gorra* i *la corbata* NOVES; *la cinta* i *el llaç* BLAUS.

ADJECTIUS DETERMINATIUS

11. Els adjectius qualificatius, tot indicant una qualitat de les persones, animals o coses designats per un substantiu, limiten o restrenyen l'aplicació d'aquest substantiu a aquelles persones, animals o coses que posseeixen la dita qualitat. Així, quan diem *els insectes útils*, apliquem el nom *insectes* no

a tots els insectes, sinó solament a aquells insectes que posseeixen la qualitat denotada per l'adjectiu *útils*.

Hi ha altres mots que, sense indicar cap qualitat de les persones, animals o coses designats per un substantiu, determinen o limiten també la seva aplicació. Així, quan diem *els nostres llibres*, apliquem el substantiu *llibres* no a tots els llibres, sinó solament als llibres que són *nostres*. Aquests mots s'anomenen també adjectius: són els anomenats **adjectius determinatius**.

12. Hi ha diferents classes d'adjectius determinatius:

I. **Adjectius demostratius:** *aquest, aqueix aquell*.

Formes del singular		Formes del plural	
Masculines	Femenines	Masculines	Femenines
<i>aquest</i>	<i>aquesta</i>	<i>aquests</i>	<i>aquestes</i>
<i>aqueix</i>	<i>aqueixa</i>	<i>aqueixos</i>	<i>aqueixes</i>
<i>aquell</i>	<i>aquella</i>	<i>aquells</i>	<i>aquelles</i>

Exemples: **AQUEST** *home*, **AQUESTA** *dona*, **AQUESTS** *nois*, **AQUESTES** *nenes*, **AQUEIX** *llapis*, **AQUEIXA** *ploma*; **AQUELL** *poble*, **AQUELLS** *arbres*.

II. **Adjectius possessius:** *meu, teu, seu, nostre, vostre*.

Formes del singular		Formes del plural	
Masculines	Femenines	Masculines	Femenines
<i>meu</i>	<i>meva</i>	<i>meus</i>	<i>meves</i>
<i>teu</i>	<i>teva</i>	<i>teus</i>	<i>teves</i>

<i>seu</i>	<i>seva</i>	<i>seus</i>	<i>seves</i>
<i>nostre</i>	<i>nostra</i>	<i>nostres</i>	<i>nostres</i>
<i>vostre</i>	<i>vostra</i>	<i>vostres</i>	<i>vostres</i>

Exemples: *el MEU germà, la MEVA cosina, els MEUS amics, les MEVES joguines, la TEVA pissarra, un TEU amic, el NOSTRE mestre, el VOSTRE germà gran, els SEUS pares.*

Davant un substantiu, *el meu, el teu i el seu* es poden reemplaçar pels possessius inaccentuats *mon, ton i son*.

Formes del singular		Formes del plural	
Masculines	Femenines	Masculines	Femenines
<i>mon</i>	<i>ma</i>	<i>mos</i>	<i>mes</i>
<i>ton</i>	<i>ta</i>	<i>tos</i>	<i>tes</i>
<i>son</i>	<i>sa</i>	<i>sos</i>	<i>ses</i>

Exemples: *MON germà, TA germana, SON pare, SA mare, SON avi.*

Hi ha, encara, l'adjectiu possessiu *llur* (en plural *llurs*), que vol dir *d'ells* o *d'elles*. Així, en lloc de *aquells homes i els SEUS fills*, es pot dir *aquells homes i LLURS fills*; però no es pot dir *aquell home i LLURS fills*: cal dir *aquell home i els SEUS fills* o bé *aquell home i sos fills*.

III. Adjectius numerals.

a) *Numerals cardinals*: *un, dos, tres, quatre, cinc, sis, set, vuit, nou, deu, onze*, etc. Exemples: *UN quilogram, UNA pesseta, els DOS peus, les DUES mans, TRES llapis, DOTZE bales, VINT cèntims.*

b) *Numerals ordinals*: *primer, segon, terç, o tercer, quart, cinquè, sisè, setè, vuitè, novè, desè,*

onzè, etc. Exemples: *el PRIMER pis*, *el SEGON pres-tatge*, *el SISÈ manament*.

Exercici. Els numerals ordinals són tots ells adjectius de dues terminacions: quines són les formes femenines dels numerals *primer*, *segon*, *tercer*, *quart*, *sisè*, *setè*, *dotzè*, *vint-i-unè*, *trenta-quatrè*; quines són llurs formes masculines i femenines del plural.

IV. Adjectius indefinits: *molt*, *gaire*, *poc*, *tant*, *bastant*, *prou*, *força*, *massa*, *més*, *menys*, *tot*, *cada*, *algun*, *cap*; *cert*, *tal*, *altre*, *mateix*, *qualsevol*. Exem- ples:

MOLT *pa*, MOLTA *farina*, GAIRE *oli*, GAIRE *tinta*, POC *sucre*, POCA *mantega*, PROU *vi*, PROU *aigua*, MÉS *arròs*, MÉS *sopa*, TOT *el llonguet*, TOTA *la coca*.

MOLTS *llibres*, MOLTES *plomes*, GAIRES *objectes*, GAIRES *coses*, POCOS *diners*, POQUES *bales*, PROU *cadi-res*, MASSA *nois*, MÉS *anissos*, MÉS *pastilles*, TOTS *els alumnes*, TOTES *les alumnes*, CADA *dia*, CADA *setmana*, ALGUNS *homes*, ALGUNES *dones*, CAP *llapis*, CAP *fitxa*;

un ALTRE *llibre*, una ALTRA *llibreta*, els ALTRES *llapis*, les ALTRES *classes*, el MATEIX *model*, la MA- TEIXA *taula*, els MATEIXOS *dies*, les MATEIXES *eines*, QUALSEVOL *paraula*, un *triangle* QUALSEVOL.

Noteu que, d'aquests adjectius, n'hi ha que són adjectius de dues terminacions (com *molt*, *tot*, *mateix*); d'altres són adjectius d'una terminació (com *gaire*, *tal*); d'altres, en fi, no posseeixen sinó una sola forma: són mots invariables (com *més*, *cada*).

Entre els adjectius indefinits n'hi ha que responen a la pregunta *quant* o *quanta*, i d'altres que corresponen a la pre- gunta *quants* o *quantes*: els primers són anomenats quanti- tatius, i els segons, numerals indefinits.

ADVERBIS DE GRAU

13. Els quantitatius *molt, gaire, poc, tant, bastant, prou, força, massa, més, menys*, es poden aplicar als adjectius qualificatius modificant-ne la significació: *un llibre MOLT vell, un llibre FORÇA vell, el llibre MÉS vell*; en els quals exemples, els mots *molt, força i més* denoten en quin grau l'objecte designat pel substantiu *llibre* posseeix la qualitat indicada per l'adjectiu *vell*. Els dits quantitatius s'anomenen llavors **adverbis**.

Els mots *molt, gaire, poc, etc.*, són, doncs, adés adjectius, adés adverbis.

Adjectius

Menja MOLT pa.
No hi ha PROU aigua.
Tens GAIRE paper?

Adverbis

És un pa MOLT sec.
L'aigua no és PROU calenta.
És un paper GAIRE gruixut?

Comparem:

MOLT sucre, MOLTA farina.
un home MOLT vell, una dona MOLT vella.

Molt, adjectiu, pot revestir formes diferents: *molt, molta, molts, moltes*. *Molt*, adverbi, no posseeix sinó una sola forma: és un mot invariable. Els adverbis són mots invariables.

L'adverbi *tant* perd, però, la seva *t* final quan precedeix l'adjectiu al qual modifica. Exemples: *una noia TAN gran, uns peus TAN grossos*.

Exercici. En cadascuna de les expressions següents, digueu si el mot escrit de versaletes és un adjectiu o un adverbi: *El llapis MÉS curt.* | *Una taronja MOLT agra.* | *FORÇA*

gent. | FORÇA *bonic.* | MÉS *fulls petits.* | Quatre *fulls més petits.* | *Hi ha CAIRE tinta?* | *Un tinter no CAIRE ple.* | *El teu bastó és TAN llarg com el meu? No ho és TANT.* | *Tens TANT pa com jo? No en tinc TANT.* | *Un farcell MASSA pesant.* | *Hi ha MASSA pes.* | *Un suc POC espès.*

GRUPS ADJECTIVALS. PREPOSICIONS

14. Un grup de paraules que fa l'ofici d'un adjectiu és un grup adjectival. Comparem les dues expressions

l'anella **GROSSA**

l'anella **DE FERRO**

En la primera expressió, el substantiu *anella* és determinat per l'adjectiu *grossa*; en la segona, el substantiu *anella* és determinat pel grup *de ferro*; aquest grup té, doncs, la força d'un adjectiu: és un grup adjectival. Altres exemples: *un ninot DE PAPER*, *el banc DE FUSTA*, *els petges DE LA TAULA*, *la filla DEL MEU AMIC*, *un viatge A ROMA*, *cafè AMB LLET*, *l'esperança EN DÉU*, *pòlvora SENSE FUM*.

Quan el mot determinant és un adjectiu, aquest adjectiu (que pot anar sol o acompanyat d'un adverbí) es juxtaposa simplement al substantiu determinat:

Substantiu determinat

Adjectiu (determinant)

l'anella *grossa*

les noies *més grans*

un llibre *molt vell*

Quan el mot determinant és un substantiu, aquest substantiu (que pot anar sol o acompanyat d'un o

més adjectius) s'uneix generalment al substantiu determinat per mitjà d'un mot d'enllaç, dit **preposició**:

Substantiu determinat	Preposició	Substantiu determinant
<i>l'anella</i>	<i>de</i>	<i>ferro</i>
<i>el fill</i>	<i>de</i>	<i>la meua germana</i>
<i>un viatge</i>	<i>a</i>	<i>Roma</i>
<i>café</i>	<i>amb</i>	<i>llet</i>
<i>pólvora</i>	<i>sense</i>	<i>fum</i>

ATRIBUTS DEL SUBSTANTIU

15. L'article, els adjectius i els grups adjectivals que acompanyen un substantiu constitueixen els **atributs** d'aquest substantiu.

Exercici. Quins són els atributs de cadascun dels substantius que figuren en les expressions següents: *Un home alt.* | *Un carrer molt ample.* | *La taula més baixa.* | *El rellotge d'or.* | *Quatre cadires de boga.* | *Un meló massa madur.* | *Un regle llarg i prim.* | *Una capsa gran o petita.* | *Un anell de ferro o de bronze.* | *El banc teu i d'en Pere.* | *Un feix molt gros, però lleuger.*

Noteu, en algunes de les expressions anteriors, la presència de certs mots intercalats entre dos atributs del mateix substantiu: *i*, *o*, *però*. Aquests mots d'enllaç són anomenats conjuncions de coordinació (i els dos atributs enllaçats per ells, termes coordinats).

En lloc de dir:

El cavall blanc i el cavall negre

podem dir:

El cavall blanc i el negre

En el grup *el negre*, es sobreentén un substantiu (*cavall*): *el* i *negre* són els atributs d'un substantiu sobreentès.

Exercici. En les expressions següents, diguen quins són els substantius sobreentesos (i enumereu-ne els atributs): *Els meus llapis vols? El blau. | La capsa gran i la petita. | Els meus llibres i els d'en Pere. | Aquesta casa i aquella. | El nostre jardí és més gran que el vostre. | Quina ploma vols? Dóna'm aquesta. | La gorra d'en Joan i la d'en Josep. | És al segon prestatge? No: és al tercer. | Vols aquesta capsa o l'altra?*

COMPLEMENTS DE L'ADJECTIU

16. Un substantiu precedit d'una preposició es pot adjuntar a un altre substantiu constituint un atribut d'aquest substantiu; però es pot també adjuntar a un adjectiu completant-ne la significació, i en aquest cas constitueix un complement d'aquest adjectiu. Exemples: *una caixa plena DE JOGUINES, una sala baixa DE SOSTRE, un gos llarg DE CAMES, un home escàs DE PARAULES.*

PRONOMS

17. Pronoms són aquells mots que designen una o més persones, animals o coses sense anomenar-los. En la frase *Vàrem donar una poma al teu germà i ell la va llençar*, els mots *ell* i *la* són pronoms: — *ell* designa una persona sense anomenar-la: *el teu germà*; — *la* designa una cosa sense anomenar-la: *la poma que li vàrem donar.*

Hi ha diferents classes de pronoms:

I. Pronoms personals: *jo, mi, nosaltres* (dits pronoms de primera persona); — *tu, vós, vosaltres*

(dits pronoms de segona persona); — *ell, ella, ells, elles, si* (dits pronoms de tercera persona).

Exemples: Jo *no veia res.* | *Anaven amb MI.* | *Serem NOSALTRES.* | *TU no podràs sortir fins a les quatre.* | *VOSALTRES no digueu res.* | *ELL ve cada dia; ELLA no ve mai.*

II. Pronoms demostratius: *aquest, aqueix, aquell*; — *això, allò.*

Exemples: *M'ho va dir AQUEST.* | *Com AQUELL qui no fa res.* | *Dóna'm AIXÒ.* | *Quan portaràs ALLÒ?*

III. Pronoms indefinits: *algú, ningú, cadascú, tothom, altri*; — *quelcom o alguna cosa, res, tot.*

Exemples: *CADASCÚ portarà el seu berenar.* | *Això ho sap TOTHOM.* | *No envegis el bé d'ALTRI.* | *No ens hem deixat RES: TOT és aquí.*

PART II

EL VERB I ELS SEUS COMPLEMENTS I MODIFICADORS

PROPOSICIÓ. VERBS. SUBJECTE I PREDICAT

18. Comparem els mots i grups de mots de la primera columna amb els mots i grups de mots de la segona columna:

1.ª columna

El foc d'ahir
Herba
L'aigua freda
La pluja

2.ª columna

El foc crema
El masover sega l'herba
L'aigua és freda
Plou

Amb els mots i grups de mots de la segona columna expresseu un pensament. Amb els mots i grups de mots de la primera columna no expresseu cap pensament. Si algú ens deia, sense més, *El foc d'ahir*, objectariem: Sí, el foc d'ahir; però *què*, del foc d'ahir? En l'expressió *El foc d'ahir* hi manca encara alguna cosa perquè sigui l'expressió d'un

pensament. Si hi afegim *encara dura*, llavors haurem expressat un pensament.

Un mot o un grup de mots amb què expressem un pensament, és una **proposició**.

Exercici. Dels mots i grups de mots següents, quins són proposicions i quins no: *Les rodes del cotxe.* | *Els nens juguen al jardí.* | *Dinem a les dotze.* | *El tabac anglès del meu oncle.* | *Llampega.* | *Vina.* | *Un anell d'or.* | *Aquest anell sembla d'or.* | *Aquell vell no té cap dent.* | *Dents blanques.* | *Cuita.* | *No cridis.* | *L'altre dia.* | *Dos i dos fan quatre.* | *No estudiïs més.* | *L'aigua ja bull.* | *Teniu paper?* | *Un gat negre.* | *A casa tenim un gat negre.* | *El sol fon la neu.* | *Les agulles del rellotge.* | *Les cireres encara són verdes.* | *Els meus llibres.* | *Digues la veritat.* | *Ja saps la lliçó?* | *El llapis vermell.* | *Encara neva?*

19. Una proposició en la qual afirmem o neguem alguna cosa, és una **proposició expositiva**.
Exemples:

Tu aprens el francès (expositiva afirmativa)
Tu no aprens el francès (expositiva negativa).

Una proposició en la qual manem o prohibim alguna cosa, és una **proposició imperativa**.
Exemples:

Tu apren el francès (imperativa afirmativa)
Tu no aprenguis el francès (imperativa negativa).

Una proposició en la qual preguntem alguna cosa, és una **proposició interrogativa**.
Exemples:

Tu aprens el francès? (interrogativa afirmativa)
Tu no aprens el francès? (interrogativa negativa).

Exercici. De les proposicions que figuren en l'exercici anterior, quines són expositives, quines són imperatives i quines són interrogatives.

20. Considerem les proposicions:

1. *El cavall menja*
2. *El cavall menja civada*
3. *El cavall menja garrofes.*

En totes tres proposicions hi ha un mot que ens diu el que fa el cavall: és el mot *menja*. Què fa el cavall? *Menja*. En la primera proposició no diem quina cosa menja; en la segona diem que menja civada; en la tercera diem que menja garrofes. Però en totes tres atribuïm al cavall una mateixa acció (l'acció de *menjar*), i el mot per mitjà del qual atribuïm al cavall aquesta acció és *menja*.

En una proposició, el mot que ens diu el que fa una persona, animal o cosa, és un verb.

I el mot o grup de mots que designa aquesta persona, animal o cosa, és el subjecte de la proposició.

En les proposicions 1, 2 i 3, el verb és *menja*, i el subjecte és el *cavall*.

Què fa el cavall? Menja (*menja* és el verb). Qui és qui menja? El cavall (*el cavall* és el subjecte).

Altres exemples de verb:

En la proposició *El nen dorm*, el verb és *dorm* (el subjecte és *el nen*).

En la proposició *El noi estudia la lliçó*, el verb és *estudia* (el subjecte és *el noi*).

En la proposició *Ella canta*, el verb és *canta* (el subjecte és *ella*).

En la proposició *El sol escalfa*, el verb és *escalfa* (el subjecte és *el sol*).

En la proposició *El meu cosí juga amb les bales*, el verb és *juga* (el subjecte és *el meu cosí*).

El nen dorm. | Què fa el nen? | Dorm (*dorm* és el verb). | Qui és qui dorm? | El nen (*el nen* és el subjecte). | Etc.

Exercici. Quin és el verb i quin és el subjecte de les proposicions següents: *La Maria cull maduixes.* | *El pescador cus la xarxa.* | *Els nois surten de l'escola.* | *Jo escric.* | *Tothom riu.* | *Les tortugues caminen a poc a poc.* | *La nena plora.* | *L'avi fuma.* | *La minyona obre la porta.* | *El mestre llegeix un llibre.* | *El gos lladra.* | *El rellotge avança.* | *L'aigua ja bull.* | *L'estel vola.* | *El masover cull pomes.* | *Ell saltava d'alegria.* | *El tren arribarà a les vuit.*

21. Comparem els grups de mots de la primera columna amb els grups de mots de la segona columna:

1. ^a columna	2. ^a columna
<i>La noia rossa</i>	1. <i>La noia és rossa</i>
<i>El cavall malalt</i>	2. <i>El cavall està malalt</i>
<i>Aquesta caixa de ferro</i>	3. <i>Aquesta caixa sembla de ferro</i>

En els exemples de la primera columna, hi ha un nom (*noia, cavall, caixa*) al qual va adjuntat un atribut (*rossa, malalt, de ferro*). En els exemples de la segona columna, aquests mots (*rossa, malalt, de ferro*) van adjuntats als noms als quals es refereixen (*noia, cavall, caixa*) per mitjà dels mots *és, està, sembla*. Els grups de mots de la primera columna no són proposicions. Els grups de mots de la segona columna són proposicions:

Quan diem *La noia rossa*, designem simplement una persona (la noia rossa); el grup de mots no és

cap proposició. Quan diem *La noia és rossa*, designem una persona (la noia) i afirmem alguna cosa referent a aquesta persona (que és rossa); el grup de mots és una proposició. I el que fa que aquest grup de mots sigui una proposició és la presència del mot *és*.

Anàlogament, quan diem *El cavall malalt* o *Aquesta caixa de ferro*, designem simplement un animal (el cavall malalt) o un objecte (aquella caixa de ferro): els grups de mots no són proposicions. Quan diem *El cavall ESTÀ malalt* o *Aquesta caixa SEMBLA de ferro*, designem un animal (el cavall) o un objecte (aquesta caixa) i afirmem alguna cosa referent a aquest animal o a aquest objecte (que està malalt, que sembla de ferro); els grups de mots són proposicions. I el que fa que aquests grups de mots siguin proposicions és la presència dels mots *està* i *sembla*.

Un mot com *és*, *està* o *sembla*, que, adjuntant un adjectiu o un substantiu que expressa una qualitat o condició, a un mot o grup de mots que designa una persona, animal o cosa, forma una proposició per la qual atribuïm aquella qualitat o condició a aquesta persona, animal o cosa, és un verb (copulatiu).

I el mot o grup de mots que designa aquesta persona, animal o cosa, és el subjecte de la proposició.

En la proposició 1, el subjecte és *la noia*; en la proposició 2, el subjecte és *el cavall*; en la proposició 3, el subjecte és *aquesta caixa*.

Exercici. Quin és el verb i quin és el subjecte de les proposicions següents: *L'aigua era freda.* | *Aquell nen és orfe.* | *Aquell home semblava un estranger.* | *El meu oncle estava impacient.* | *Les cireres encara són verdes.* | *Aquell anell sembla d'or.* | *Ella serà la primera.*

22. Comparem les dues proposicions:

1. *En Joan APRÈN el francès.*
2. *En Joan APRENIA el francès.*

En les dues proposicions atribuïm a *en Joan* la mateixa acció (l'acció d'*aprendre*). Però en la segona proposició el que diem no s'esdevé ara (en el temps present), sinó que s'esdevenia en un temps ja passat (ahir, l'any passat, quan en Joan era petit, etc.). Si el que diem s'esdevé ara, en el temps present, diem *En Joan aprèn el francès*; el verb revesteix la forma *aprèn*. Si el que diem s'esdevenia en un temps passat, diem *En Joan aprenia el francès*; el verb revesteix la forma *aprenia*. Si donàvem al verb la forma *aprendrà*, llavors el que diríem no seria ara (en el temps present), sinó en un temps futur o esdevenidor (demà, l'any vinent, quan en Joan serà gran, etc.):

3. *En Joan APRENDRÀ el francès*

El verb, doncs, és un mot que revesteix formes diferents segons que el que diem en la proposició s'esdevé ara, s'esdevenia en un temps passat o s'esdevindrà en un temps futur. El mateix ocorre amb el verb copulatiu:

1. *El cavall ESTÀ malalt*
2. *El cavall ESTAVA malalt*
3. *El cavall ESTARÀ malalt.*

Exercici. Quines modificacions basta introduir en les proposicions següents perquè (sense afegir-hi cap mot) expressin fets passats, i quines perquè expressin fets futurs: *La Maria ven a la plaça.* | *Ell ve a casa totes les tardes.* | *Ell estudia cada dia la lliçó.* | *Ell sap de música.* | *Les ovelles jeuven a l'ombra dels pins.* | *L'aigua corre per les sequioles.* | *El mestre llegeix un llibre.* | *En Joan diu la lliçó.* | *Aquell home sembla un mariner.* | *Ella és la primera.* | *Els excursionistes estan cansats.*

23. El subjecte de la proposició pot designar una sola persona, animal o cosa, o bé dos o més persones, animals o coses.

Quan designa una sola persona, animal o cosa: — Si designa la persona que parla, llavors el subjecte és de **primera persona del singular**: *jo*; — Si designa la persona a qui parlem, llavors el subjecte és de **segona persona del singular**: *tu*; — I, en qualsevol altre cas, el subjecte és de **tercera persona del singular**: *ell* | *ella* | *la mestra* | *la filla d'en Joan*.

Quan designa dos o més persones, animals o coses: — Si designa un conjunt de persones entre les quals hi ha la persona que parla, llavors el subjecte és de **primera persona del plural**: *jo i tu* | *jo i ell* | *jo i el meu pare* | *nosaltres*; — Si designa les persones a qui parlem o un conjunt de persones entre les quals hi ha la persona o persones a qui parlem i no hi ha la persona que parla, llavors el subjecte és de **segona persona del plural**: *vosaltres* | *tu i ell* | *tu i el teu pare* | *vosaltres i ells*; — I, en qualsevol altre cas, el subjecte és de **tercera persona del plural**: *ells* | *elles* | *ell i en Joan* | *aquella dona i sa filla*.

Ara bé: el verb revesteix formes diferents segons

que el subjecte sigui de primera, de segona o de tercera persona del singular o del plural. Així, diem *jo* ESCRIC, però no diem *tu* ESCRIC, sinó *tu* ESCRIUS; i no diem *ell* ESCRIC ni *ell* ESCRIUS, sinó *ell* ESCRIU; si el subjecte fos *nosaltres*, el verb prendria la forma ESCRIVIM; si el subjecte fos *vosaltres*, el verb prendria la forma ESCRIVIU; si el subjecte fos *ells*, el verb prendria la forma ESCRIUEN.

Altres exemples:

<i>jo</i> CANTO	<i>jo</i> CANTAVA	<i>jo</i> CANTARÉ
<i>tu</i> CANTES	<i>tu</i> CANTAVES	<i>tu</i> CANTARÀS
<i>ell</i> CANTA	<i>ella</i> CANTAVA	<i>en Joan</i> CANTARÀ
<i>nosaltres</i> CANTEM	<i>jo i tu</i> CANTÀVEM	<i>ell i jo</i> CANTAREM
<i>vosaltres</i> CANTEU	<i>tu i ell</i> CANTÀVEU	<i>tu i en Joan</i> CANTAREU
<i>ells</i> CANTEN	<i>ell i ella</i> CANTAVEN	<i>els nens</i> CANTARAN

Exercici. Si en les proposicions següents canviem successivament el subjecte *jo* pels subjectes *tu*, *ell*, *nosaltres*, *vosaltres* i *ells*, quins canvis experimentarà el verb: *Jo jugo.* | *Jo plorava.* | *Jo estudiaré.* | *Jo conec en Josep.* | *Jo sé la lliçó.* | *Jo dormia.* | *Jo escrivia.* | *Jo sec.* | *Jo seia.* | *Jo seuré.* | *Jo cullo flors.* | *Jo bec aigua.*

24. En totes les proposicions citades en els paràgrafs anteriors, hi ha un mot o grup de mots al qual es refereix el verb i del qual depèn la forma que aquest revesteix: un canvi de nombre o de persona d'aquest mot o grup de mots es tradueix en un canvi de forma del verb. (*Ell canta. Ells canten. Tu cantes.*) Aquest mot o grup de mots és el **subjecte**. Sostraguem d'una proposició el subjecte: la resta de la proposició (incloent-hi el verb) és el **predicat**.

Exemples:

Subjecte	Predicat
<i>Ella</i>	<i>canta</i>
<i>El sol.</i>	<i>escalfa</i>
<i>El riu Llobregat. .</i>	<i>passa per Martorell</i>
<i>L'aigua</i>	<i>és freda</i>
<i>Aquell home. . . .</i>	<i>sembla un estranger</i>

Exercici. Quin és el subjecte i quin és el predicat de les proposicions següents: *Els nens juguen al jardí.* | *La Maria cull maduixes.* | *El pescador cus la xarxa.* | *Els nois surten de l'escola.* | *Jo escric.* | *Tothom riu.* | *Les tortugues caminen a poc a poc.* | *L'or és un metall.* | *París és la capital de França.* | *El nombre sis és múltiple de tres.* | *En Miquel ho perd tot.* | *La nena plora.* | *L'avi dorm.*

A vegades tots els mots de la proposició pertanyen al subjecte: és perquè es sobreentén el predicat, com quan, per exemple, responem a la pregunta *Qui explica la lliçó?*, diem *El mestre*. Aquesta resposta equival a la proposició *El mestre explica la lliçó.* (Subjecte: *El mestre*; — predicat: *explica la lliçó.*)

A vegades tots els mots de la proposició pertanyen al predicat: és perquè es sobreentén el subjecte, com quan, per exemple, parlant del *jardiner*, diem *sega l'herba*. Aquesta proposició equival llavors a la proposició *El jardiner sega l'herba.* (Subjecte: *El jardiner*; — predicat: *sega l'herba.*) Però hi ha proposicions que manquen realment de subjecte expressat o sobreentès:

1. *Plou*
2. *Encara neva*
3. *Clarejava*

Aquestes proposicions ens informen sobre un fenomen de la naturalesa. En totes tres hi ha un mot que ens diu què fa, quin fenomen natural té lloc: — 1. *Plou*. Què fa? *Plou*. — 2. *Encara neva*. Què fa,

encara? *Neva*. — 3. *Clarejava*. Què feia? *Clarejava*. Aquests mots *plou*, *neva*, *clarejava* són verbs.

Les proposicions que contenen algun d'aquests verbs manquen de subjecte. Aquests verbs, per tant, no estaran sotmesos als canvis de forma de què es parla en el § 23: tals verbs són anomenats **impersonals**.

Un verb copulatiu acompanyat d'un adjectiu o substantiu serveix per a informar-nos sobre un fenomen del temps:

1. *És clar* 2. *Era fosc* 3. *És negra nit*

(Proposicions mancades de subjecte.)

Exercici. Quines modificacions basta introduir en les proposicions següents perquè (sense afegir-hi cap mot) expressin fets passats i quines perquè expressin fets futurs: *Plou*. | *Encara neva*. | *Clareja*. | *Trona*. | *Llampega*. | *És clar*. | *Està núvol*.

25. Comparem les dues proposicions:

ELL APRÈN la lliçó
EU HA APRÈS la lliçó

En la segona proposició els dos mots **HA APRÈS** fan el mateix ofici que el mot **APRÈN** en la primera (en totes dues proposicions atribuïm a *ell* l'acció d'*aprendre*: en la primera mitjançant el sol mot **APRÈN**, i en la segona mitjançant els dos mots **HA APRÈS**): el verb de la segona proposició és, doncs, **HA APRÈS**; consta de dos mots.

Quan el verb consta d'un sol mot, es diu que està en un **temps simple**. Quan el verb consta de dos mots, es diu que està en un **temps compost**. **APRÈN**,

APRENIA, APRENDRÀ, són temps simples d'un mateix verb; HA APRÈS, HAVIA APRÈS, HAURÀ APRÈS, són temps compostos del mateix verb.

26. Una proposició afirmativa es canvia en una proposició negativa anteposant al verb el mot *no*. Únicament els pronoms inaccentuats es poden interposar entre *no* i el verb, Exemples: *Tu NO APRENS el francès.* | *ELL NO em CONTA mai res.* | *Les plomes? NO te les DONARÉ fins demà.*

Quan en una proposició negativa algun dels mots *cap* (adjectiu), *ningú*, *res*, *enlloc*, *mai*, *gens* i *tampoc* precedeix el verb, és costum de suprimir la paraula *no*. És, però, preferible no suprimir-la.

Podem dir	Però és millor dir
<i>Cap d'ells vindrà</i>	<i>Cap d'ells NO vindrà</i>
<i>Res li agrada</i>	<i>Res NO li agrada</i>
<i>Mai les trobem</i>	<i>Mai NO les trobem</i>
<i>Enlloc n'hi ha</i>	<i>Enlloc NO n'hi ha</i>

COMPLEMENT DIRECTE. PRONOMS INACCENTUATS

27. El verb expressa sovint una acció de la persona, animal o cosa denotats pel subjecte: *El nen menja.* | *Jo estudiava.* | *Ton germà escriu.* | *El gos corria darrera el gat.* Si aquesta acció recau sobre una altra persona, animal o cosa, el mot o grup de mots que denoten aquesta persona, animal o cosa constitueixen el complement directe del verb. Exemples:

Subjecte	Verb	Complement directe
<i>El nen</i>	<i>menja</i>	<i>la taronja</i>
<i>Jo</i>	<i>estudiava.</i>	<i>la lliçó de Geografia</i>
<i>El gat</i>	<i>encalça</i>	<i>la rata</i>
<i>Els arbres</i>	<i>tapen.</i>	<i>la casa</i>

En la primera proposició, el subjecte és *el nen*. Què fa el nen? *Menja*. Què menja? *La taronja*: la cosa menjada (la cosa sobre la qual recau l'acció expressada pel verb) és la taronja. *La taronja* és el complement directe del verb *menja*.

En la segona proposició, el subjecte és *jo*. Què feia jo? *Estudiava*, i la cosa estudiada era la lliçó de *Geografia*. La lliçó de *Geografia* és el complement directe del verb *estudiava*.

Exercici. En cadascuna de les proposicions següents, quin és el complement directe del verb: *En Pere rompia nous amb un martell*. | *La nena llegia un llibre*. | *El sol fon la neu*. | *Ell ha agafat el cercol de la seva germana*. | *Han ballat dos balls*. | *La Maria ha perdut la nina*. | *El jardiner ha mort una rata amb l'aixada*. | *Ara pugen la llenya a les golfes*. | *La Joana ven fruita a la plaça*.

Noteu que el complement directe denota a vegades el producte o el contingut mateix de l'acció expressada pel verb: *La terra produeix FRUITS*. | *Ell cantava UNA CANÇÓ*.

28. Els verbs que exigeixen o admeten un complement directe s'anomenen transitius. Els que no admeten un complement directe s'anomenen intransitius.

Exemples de verbs transitius: *El sol FON la neu*. | *HE COMPRAT un llibre*. | *TINC dos préssecs*. | *TALLAVEN un arbre al jardí*. | *La Maria HA BRODAT un mocador*.

Exemples de verbs intransitius: *Aquesta planta CREIX molt*. | *HE DORMIT tota la nit*. | *Jo SEIA a l'ombra d'una alzina*. | *ELL CORRIA darrera teu*. | *DINEN a la una*.

29. Un substantiu sol o acompanyat d'un o més atributs, o bé un pronom accentuat, pot fer de subjecte d'una proposició o de complement directe d'un verb: ço que ens indica si fa de subjecte o de complement directe no és generalment sinó la seva col·locació respecte al verb: el subjecte, d'ordinari, va davant el verb, i el complement directe darrera.

Subjecte	Verb	Complement directe
<i>La Maria</i>	<i>ha vist</i>	<i>en Pere</i>
<i>En Pere</i>	<i>ha vist</i>	<i>la Maria</i>

Però el complement directe es pot reduir a un pronom inaccentuat, i en aquest cas s'anteposa generalment al verb. Els pronoms inaccentuats que es poden usar com a complements directes són: *em, et, el, la, ens, us* (o *vos*), *els, les, en* i *ho*.

Exemples: *Ells EM coneixen prou.* | *Jo ET veia cada dia.* | *Tenia un llapis, però EL vaig perdre.* | *Compraré una capsa de plomes i LA donaré a la Maria.* | *A les vuit del vespre ENS trobareu sempre a casa.* | *Ara US escolto.* | *Portava dos llibres i ELS ha perduts.* | *Anava amb tes germanes, però LES he deixades per anar a l'escola.* | *Ell té paper, però jo no EN tinc.* | *Arreplegaràs tot això i HO portaràs a casa teva.*

Davant un verb començat en vocal o *h* no s'escriu *em, et, el, en*, sinó *m', t', l'* i *n'*, i no s'escriu generalment *la*, sinó *l'*. Exemples: *Jo passava, i ell M'ha vist.* | *Tothom t'escoltava.* | *Ha agafat un llibre i L'ha posat a l'armari.* | *Aquesta velleta parla tan baix, que no L'entendem.*

Exercici. En els exemples anteriors, què signifiquen els pronoms inaccentuats que hi figuren. (Resposta: *em* vol dir *a mi*; *el* vol dir *el llapis que jo tenia*; etc.) Noteu que, quan el complement directe és un pronom personal accentuat, aquest va precedit de la proposició *a*.

30. L'acció expressada per un verb transitiu pot recaure sobre la mateixa persona, animal o cosa

designats pel subjecte. En aquest cas el verb és dit **reflexiu**, i el complement directe pren les formes *em* o *ens* quan el subjecte és de primera persona, *et* o *us* quan el subjecte és de segona persona, i *es* quan el subjecte és de tercera persona. Les tres formes *em*, *et* i *es* són reemplaçades per *m'*, *t'* i *s'* davant un verb començat en vocal o *h*.

Exemples: *Jo m'he rentat.* | *Tu ET mires al mirall.* | *Nosaltres ENS banyem cada dia.* | *Vosaltres US vestiu molt de pressa.* | *La Maria s'ha llevat a les sis.* | *Ara ells ES despullen i tot seguit ES banyaran.*

COMPLEMENTS EN GENERAL

COMBINACIONS DE PRONOMS INACCENTUATS

31. Un mot o un grup de mots que ve a completar el sentit d'un verb s'anomena **complement d'aquest verb**. Exemples:

Subjecte	Verb	Complement
<i>El sol</i>	<i>fon</i>	<i>la neu</i>
<i>Això</i>	<i>desplau.</i>	<i>a la mestra</i>
<i>Tothom</i>	<i>parlava.</i>	<i>de tu</i>
<i>La mare</i>	<i>pensava.</i>	<i>en el seu fill</i>

El complement d'un verb consta generalment d'un substantiu sol o acompanyat d'un o més atributs, o bé d'un pronom accentuat; però, mentre el complement directe és simplement juxtaposat al verb, els complements altres que el directe s'uneixen al verb mitjançant un mot d'enllaç o **preposició**.

Subjecte	Verb	Complement directe (Sense preposició al davant)
<i>El sol.</i>	<i>fon</i>	<i>la neu</i>
<i>El meu cosí</i>	<i>estudiava.</i>	<i>la lliçó de gramàtica</i>
<i>Jo</i>	<i>escric.</i>	<i>una carta</i>

Subjecte	Verb	Complement no directe (Amb preposició al davant)
<i>Això</i>	<i>desplau.</i>	<i>A la mestra</i>
<i>Jo</i>	<i>escric.</i>	<i>A ma germana</i>
<i>Tothom</i>	<i>parlava.</i>	<i>DE la reina</i>
<i>La mare</i>	<i>pensava.</i>	<i>EN el seu fill</i>

Entre els complements altres que el directe, convé saber distingir l'anomenat **complement indirecte**: generalment denota la persona envers la qual va endreçada l'acció del verb, la persona o cosa que en treu un profit o un dany. Exemples:

Subjecte	Verb	Complement directe	Complement indirecte
<i>En Pere</i>	<i>escriu</i>	<i>una carta.</i>	<i>a sa germana</i>
<i>Ell</i>	<i>ha venut</i>	<i>la casa</i>	<i>a la seva cosina</i>
<i>La nena</i>	<i>demanava</i>	<i>una capsa</i>	<i>a la botiguera</i>
<i>El mestre</i>	<i>ensenyava</i>	<i>gramàtica.</i>	<i>als fills del fuster</i>
<i>La minyona.</i>	<i>ha posat</i>	<i>el vestit</i>	<i>a la nena</i>

Exercici. Digueu quins són els complements directes i quins són els complements indirectes que figuren en les proposicions següents: *El llenyater ha deixat una destrat al meu pare.* | *Jo parlava d'això a ton germà.* | *Han portat una copa d'aigua al malalt.* | *Jo veig sovint els teus parents.* | *Això agrada a tothom.* | *Fes un petó a la teva germaneta.* | *Hem promès joguines als nens.* | *Ell ha venut al meu germà un ganivet.*

32. El complement indirecte es pot reduir (com el directe) a un pronom inaccentuat, en el qual cas s'anteposa generalment al verb. Els pronoms inaccentuats que es poden usar com a complements indirectes són: *em, et, ens, us* (o *vos*), *els* i el reflexiu *es*.

Exemples: *En Lluís EM demana un llapis.* | *Jo ET donaré una ploma.* | *El pare volia tallar un arbre, i el llenyater LI ha deixat la destràl.* | *La nena tenia fred, i la minyona LI ha posat un abric.* | *La filla del masover ENS renta la roba.* | *El cotxer US portarà un cistellet de maduixes.* | *El mestre ha cridat els nois i ELS ha demanat d'on venien.* | *Han vingut tes germanes i ELS hem ensenyat la casa.* | *Ells mateixos ES renten la roba.*

Davant un verb començat en vocal o *h* no s'escriu *em, et, es*, sinó *m', t', s'*. Exemples: *En Lluís M'ha demanat un llapis.* | *Ell T'escriu cada dia.* | *Ells mateixos S'han rentat la roba.*

Exercici. En els exemples anteriors, què signifiquen els pronoms inaccentuats que hi figuren. (Resposta: *em* vol dir a *mi*; etc.)

Noteu que el pronom inaccentuat que vol dir a *ells* o a *elles* és *els*, no *els hi*. Així seria incorrecte de dir: *Han vingut tes germanes, i ELS HI hem ensenyat la casa.* Cal dir: *Han vingut tes germanes, i ELS hem ensenyat la casa.*

Notem, encara, que *els* complement directe és sempre masculí, mentre que *els* complement indirecte és adés masculí, adés femení:

Si ells vénen, ja ELS veurem. Elles m'escriuen, i jo ELS escric
Si elles vénen, ja LES veurem. Elles m'escriuen, i jo ELS escric

Exercici. Dels pronoms inaccentuats que figuren en els exemples següents, quins són complements directes i quins

complements indirectes: *Ell em deixarà el seu llapis.* | *Jo em llevo cada dia a les set.* | *Quan entro em trec la gorra.* | *Ell et mira.* | *Ell et mira els peus.* | *El mestre et va prometre una estampa.* | *Ells ens escriuen cada dia.* | *Ens han escrit tres cartes.* | *En Pere us contarà una història.* | *No us veig.* | *Quan les vegis els demanaràs aquells dibuixos.* | *Corrien molt, i no els poguérem atrapar.*

33. Els complements altres que el directe i l'indirecte es poden també reduir a un pronom inaccentuat: *hi* o *en* (*n'* davant de vocal o *h*).

Exemples: *No pot oblidar el seu company;* **HI** *pensa sempre.* | *És un mal clima; no ens HI podem acostumar.* | *No pot oblidar els seus amics; EN parla sempre.* | *És una cançó molt bonica; però no ens EN recordem.* | *En Joan està enfadat perquè sempre us EN rieu.* | *Ara mateix us N'haveu rigut.*

Exercici. En els exemples anteriors, què signifiquen els pronoms escrits de versaletes. (Resposta: el primer *hi* vol dir en el seu company; etc.)

34. Quan dos complements d'un mateix verb són pronoms inaccentuats:

I. Si el primer pronom és *em*, *et*, *es*, es canvia en *me*, *te*, *se* en general, i en *m'*, *t'*, *s'* davant *ho* o *hi*.

II. Darrera *me*, *te* o *se*, les formes *el*, *els*, *en*, etc., es canvien en *'l*, *'ls*, *'n*, etc. Però s'ha de tenir en compte que davant un verb començat en vocal o *h* no s'escriu mai *'l*, *'n*, *'m*, *'t* ni *el*, *en*, *em*, *et*, sinó *l*, *n*, *m*, *t*.

III. Quan el complement directe és *el*, *els*, *la* o *les*, el complement indirecte *li* es canvia en *hi*.

Exemples: *Va agafar un ram i ME'L va donar.* | *Duia un bastó, i en Miquel ME L'ha pres.* | *No em vol deixar la ploma; mai no ME LA deixa.* | *Li vaig deixar una baldusa, i ME L'HA perduda.* | *Li vaig deixar els llibres, i no ME'LS torna.* | *És una cançó molt bonica, però no ME'N recordo.* | *Li he demanat pa, però no ME N'ha donat.* | *Em promet això i no M'HO porta.* | *És un mal clima; no M'HI puc acostumar.* | *Encara no ens ha portat el llibre; ENS EL portarà demà.* | *Aquest martell no és nostre; ENS L'han deixat.* | *Si troba la pilota ENS LA prendrà; potser ja ENS L'ha presa.* | *Volen el regle, i no ELS EL doneu.* | *ELS L'heu de donar.* | *No ens volien donar la capsa, i ELS L'hem presa. Ja ELS LA tornarem.* | *Demaven pa, i no ELS EN volien vendre.* | *Vol el regle, i no L'HI donen.* | *En Joan plora perquè la Maria li havia donat un préssec i en Josep L'HI ha pres.* | *El pare ha comprat aquests mobles, i demà ELS HI enviaran.* | *El nen tenia una casa, i LA HI han presa.* | *Si ell demana les claus, LES HI donareu.*

Exercici. En els exemples anteriors, què signifiquen els pronoms escrits de versaletes. (Resposta: en el primer exemple, ME vol dir *a mi* i 'L vol dir *el ram*; etc.)

DETERMINACIONS CIRCUMSTANCIALS

ADVERBIS. PREPOSICIONS

35. Adverbis són aquells mots que, adjuntats a un verb, en limiten o determinen la significació (mitjançant una indicació de lloc, de temps, de manera, de quantitat). Exemples: *La minyona ha po-*

sat les copes AQUÍ. | *Els cosins arriben* DEMÀ. | *En Miquel llegeix* CORRECTAMENT. | *Aquest cavall corre* MOLT.

Examinem els exemples anteriors:

1. *La minyona ha posat les copes*. On les ha posades? en quin lloc? — AQUÍ.
2. *Els cosins arriben*. Quan arriben? en quin temps? — DEMÀ.
3. *En Miquel llegeix*. Com llegeix? de quina manera? — CORRECTAMENT.
4. *Aquest cavall corre*. Corre gaire? — MOLT.

Hi ha diferents classes d'adverbis:

I. **Adverbis de lloc:** *aquí, allà, ençà, enllà, per tot, enlloc, dins, endins, fora, enfora, davant, avant, darrera, enrera, damunt, amunt, davall, avall, dalt, baix, prop, lluny*.

II. **Adverbis de temps:** *ara, abans, després, ja, encara, aviat, tard, llavors, aleshores, sempre, mai, avui, demà, ahir*.

III. **Adverbis de manera:** *així, bé, millor, malament, pitjor, solament, només, lentament, fortament, feliçment*, etc. Hi ha un gran nombre d'adverbis de manera trets d'adjectius qualificatius afegint a la forma femenina d'aquesta la terminació *ment*: de *lent* (femení *lenta*), *lentament*; de *feliç*, *feliçment*.

IV. **Adverbis de grau (o de quantitat):** *molt, poc, més, menys, prou, massa, força, gaire, gens*.

Exercici. Quins són els adverbis corresponents als adjectius següents: *quiet, actual, tranquil, ric, antic, precís, escàs, elegant, abundant, atent, viu, greu, gran, fort, covard, bo*,

llarg, sord, trist, suau, ple, clar, vulgar, dèbil, rar; freqüent; curós, sobtós, exprés, lleig.

Exercici. Hi ha mots que, adés són adjectius, adés són adverbis. En cadascuna de les proposicions següents, digueu si el mot escrit de versaletes és un adjectiu o un adverbi: *No tinc PROU argila. | No estudies PROU. | Tu parles ALT. | El campanar és ALT. | El meu llapis és MILLOR que el teu. | Tu escrius MILLOR que jo. Hi ha MASSA aigua. | Enraones MASSA. | Crida FORT. | És un home FORT.*

36. Un grup de mots equivalent a un adverbi és una locució adverbial. Exemples:

De lloc: *al voltant, a la vora, al davant, a la dreta, a l'esquerra.*

De temps: *tot seguit, mai més, l'endemà, cap al tard.*

De manera: *a poc a poc, de pressa, a bell ull, a ulls clucs, a bon dret, a tort, a corre-cuita, a gratcient, a rodolons, amb prou feines, d'amagat, de bell nou, de debò, de franc, de gairell, de genollons, de per riure, de sobte, de puntetes, d'un plegat, en renou.*

De grau: *bona cosa, una mica, un poc.*

37. Certs adverbis (i locucions adverbials), principalment els de grau, poden modificar adjectius i àdhuc altres adverbis (o locucions adverbials).

Exemples: *Una dona MOLT vella. | Ho ha fet MOLT bé. | Les prunes són MÉS madures que les peres. | Ha anat MÉS enllà. | Vés MÉS a poc a poc. | Anava FORÇA de pressa. | Ha arribat TAN aviat com vos. | És BONA COSA més gran.*

38. En el predicat, qualsevol indicació de lloc, de temps, de manera, de causa, de mitjà, etc., afegida al verb per determinar-ne o limitar-ne la significació, constitueix una **determinació circumstancial**.

La determinació circumstancial pot ésser:

I. Un substantiu o un pronom (sol o acompanyat d'un o més atributs), generalment precedit d'un mot d'enllaç o preposició. Exemples:

Determinació circumstancial

(Amb preposició al davant)

Nosaltres els hem vistos A la plaça
Les nenes estudiaven . . . EN aquesta sala
Passarem PER aquell pont
M'he llevat A les sis del matí
Elles sortien. EN aquell mateix moment
Arribaran PER Nadal
Han deixat el martell. . . SOBRE la taula
Han tret el capell. . . . DE la capsa
S'eixuguen les mans . . . AMB el davantal
Li ho vaig fer dir. . . . PER la criada

(Sense preposició al davant)

Arribaran aquesta nit
T'ho enviaré. dissabte

II. Un adverbi o locució adverbial (sol o modificat per un altre adverbi), precedit o no d'una preposició. Exemples:

Determinació circumstancial

(Sense preposició al davant)

Ho ha posat aquí
Ho has fet ben malament
Vénen molt a poc a poc

(Amb preposició al davant)

Ho ha tret d'aquí
Tots ells han passat. . . . PER aquí

La determinació circumstancial es pot reduir a un mot inaccentuat: *hi* o *en*. Exemples: *Si tu vas al teatre, jo també HI aniré.* | *Jo he posat el llapis al calaix, i tu HI has posat el regle.* | *Tu véns de l'escola a les sis, i ell EN ve a les set.* | *Si obres el calaix, EN traurem les bales.*

Exercici. Digueu els complements (directes o indirectes) i les terminacions circumstancials que figuren en les proposicions següents. Quins van amb preposició, i quins sense. Quins mots són adverbis, i què hi signifiquen els mots *hi* i *en*: *En aquell mateix moment passaven per la plaça.* | *Aquest matí hem estudiat la lliçó d'aritmètica.* | *Jo escric al meu germà tots els dies.* | *Hem anat a l'escola a les tres.* | *Poseu els llibres sobre la taula del mestre.* | *S'ha tallat amb un ganivet.* | *No són a casa: els trobareu en algun cafè de la plaça.* | *Han anat al mercat; ara EN tornen.* | *Són a la casa nova; HI han anat molt de matí i EN vindran molt tard.* | *No em deixen estar a la sala; me'n treuen.* | *Anirem a Santa Coloma per Sant Adrià.* | *Avui ha vingut a la tarda; demà vindran a la nit.* | *Li enviarem els paquets a Mataró per l'ordinari.*

39. Un mot o un grup de mots que determina o completa la significació d'un altre mot o grup de mots, ja hem vist que va sovint precedit d'un mot d'enllaç anomenat **preposició**.

Una taula DE fusta. | *Les branques DE l'arbre.* | *Un viatge A Roma.* | *Cafè AMB llet.* | *Pólvora SENSE fum.* | *Ple DE gent.* | *Una sala baixa DE sostre.* | *Un noi llarg DE cames.* | *Això desplaï A la mestra.* | *Tot-hom parlava DE tu.* | *Les nenes estudiaven EN aques-*

ta sala. | *Passarem PER la plaça.* | *Han deixat la capsa SOBRE la taula.* | *S'eixugaven les mans AMB la tovallola.* | *No arribaran FINS dissabte.* | *Tres graus SOTA zero.* | *Sortien d'aquí.*

Les preposicions, tot enllaçant dos mots (o grups de mots), expressen la relació que hi ha entre allò que designa l'un mot (o grup de mots) i allò que designa l'altre mot (o grup de mots).

40. Les principals preposicions són: *a, amb, de, en, per* (inaccentuades); — *cap, contra, des, durant, envers, fins, llevat, malgrat, mitjançant, segons, sense, sobre, sota, ultra* (accentuades).

La preposició *des* va generalment acompanyada de la preposició *de*; *per, fins* i *cap* poden anar acompanyades de la preposició *a*; *contra, sobre, sota, llevat, malgrat*, admeten darrera seu la preposició *de*; d'on prenen naixença les preposicions compostes: *des de, per a, fins a, cap a, contra de*, etcètera.

Exemples: *Han portat una toia de flors PER A la Maria.* | *S'hi van estar DES DE Nadal FINS A la Candelera.* | *Se'n va anar CAP A casa.*

41. Un grup de mots que fa l'ofici d'una preposició és una locució prepositiva. Exemples: *Hi anirem A DESPIT d'ells.* | *Ho aconseguiran A FORÇA DE prec.* | *No varen sortir A CAUSA DE la pluja.*

Alguns adverbis i locucions adverbials esdevenen locucions prepositives mitjançant l'addició de la preposició *de*.

Exemples:

Adverbis o loc. adverbials	Locucions prepositives
ABANS <i>hi anàvem cada dia</i>	<i>Vés-hi</i> ABANS DE <i>dissabte</i>
<i>Tu entraràs</i> DESPRÉS	<i>Entra</i> DESPRÉS DE <i>nosaltres</i>
<i>Poseu-vos al</i> VOLTANT	SÓN AL VOLTANT DE <i>la taula</i>
<i>Eren molt</i> LLUNY	<i>Eren</i> LLUNY DE <i>casa</i>

Exercici. Hi ha mots (com *dins, davant, damunt*) que s'usen, adés com a adverbis, adés com a preposicions. En les proposicions següents, diguen si els mots escrits de versaletes són adverbis o preposicions, locucions adverbials o locucions prepositives: *Ells eren DINS.* | *Posa-ho DINS el calaix.* | PROP DE *la riera hi ha una salzereda.* | *Els tenien AL DAVANT i no els veien.* | *Els llibres són DAMUNT la taula.* | *Corrien AL VOLTANT DE la taula.* | *L'has de posar més ENDINS.* | *El es canvia en l' DAVANT un verb començat en vocal o h.* | *Pescaven SOTA el pont.* | *Berenarem VORA el riu.* | *Posa't AL DARRERA.* | *AL DAVANT mateix hi ha una casa.*

Notem que en lloc de *a el* i *a els* s'escriu *al* i *als*; que en lloc de *de el* i *de els*, s'escriu *del* i *dels*; i que en lloc de *per el* i *per els*, s'escriu *pel* i *pels*. Exemples: *Ho dic AL pare, a la mare i a l'avi.* | *Escriu ALS amics i a les amigues.* | *Això és DEL noi; allò és de la noia.* | *Parla DELS seus companys.* | *Passa per la plaça i PEL carrer.* | *Corria PELS caminals.* | *Han portat un llibre per AL mestre i un altre per a la mestra.* | *Han arribat fins AL molí.*

Noteu, encara, que la preposició *de* pren la forma *d'* davant un mot començat en vocal o *h*. Exemples: *Un anell d'or.* | *D'on surten?* | *Una dotzena d'hams.*

PREDICATIU

42. Comparem les dues proposicions:

Subjecte	Predicat
<i>El meu cavall</i> BLANC.	<i>corre molt</i>
<i>El meu cavall</i>	<i>és BLANC</i>

En ambdós casos referim l'adjectiu *blanc* al substantiu *cavall* (que és el mot principal del subjecte); però, en el primer cas, *blanc* va adjuntat a *cavall* i, com a atribut d'aquest substantiu, forma part del subjecte; mentre que, en el segon cas, *blanc*, tot referint-se al substantiu *cavall*, va adjuntat al verb ajudant-lo a formar el predicat.

En el segon cas diem que l'adjectiu està usat **predicativament**, mentre que en el primer cas (i en tot altre cas en què faci d'atribut d'un substantiu) diem que està usat **atributivament**.

Exercici. Digueu si els adjectius escrits de versaletes que figuren en les proposicions següents estan usats atributivament o predicativament: *L'aigua és TRANSPARENT.* | *Una dona molt VELLA seia al portal de la casa.* | *Aquesta alzina sembla molt VELLA.* | *El març ha estat molt PLUJÓS.* | *Aquesta clau és MEVA.* | *La MEVA clau és al calaix de l'armari.* | *L'avi ha caigut MALALT.* | *Aquest triangle té dos costats IGUALS.* | *Els catets d'un triangle RECTANGLE són més PETITS que la hipotenusa.* | *El llapis BLAU no és tan LLARG com el VERMELL.*

Noteu que un adjectiu usat predicativament es pot referir a un pronom el mateix que a un substantiu. Exemples: *Ell és més ALT que jo.* | *Ningú no neix SAVI.*

No cal dir que els grups adjectivals es poden també usar atributivament i predicativament. Exemples: *Hem comprat una taula DE FUSTA.* | *Aquesta taula és DE FUSTA.*

43. Els substantius i els pronoms poden també ésser usats predicativament. Exemples: *En Batlle és ARQUITECTE.* | *El missatger era ELL.*

Comparem les proposicions:

	Subjecte	Predicat
}	1. <i>En Batlle</i> ARQUITECTE.és a Venècia	
	1. <i>En Batlle</i>és ARQUITECTE	

- i } 3. *En Batlle, L'ARQUITECTE, és a Venècia.*
 i } 4. *En Batlle és L'ARQUITECTE*

El mateix mot *arquitecte*, que en 1 i 3 va adjunt o sobreposat al substantiu *Batlle* determinant-lo o explicant-lo, va en 2 i 4 adjuntat al verb ajudant-lo a formar el predicat (sense deixar per això d'aplicar-se a la mateixa persona denotada pel nom propi *Batlle*): un mot (substantiu o pronom) que es troba en el cas d'*arquitecte* en les proposicions 2 i 4, és un mot usat predicativament.

44. Un adjectiu, un substantiu o un pronom usats predicativament, formen, sols o acompanyats d'algun adverb, complement o atribut, la part de la proposició anomenada **predicatiu**. Exemples:

Subjecte	Predicat	
	Verb	Predicatiu
<i>El meu cavall . . .</i>	<i>és</i>	<i>blanc</i>
<i>La teva mare . . .</i>	<i>sembla . . .</i>	<i>molt vella</i>
<i>Aquesta sala . . .</i>	<i>és</i>	<i>baixa de sostre</i>
<i>En Batlle</i>	<i>és</i>	<i>arquitecte</i>
<i>Aquell home . . .</i>	<i>semblava . .</i>	<i>un mariner</i>
<i>En Batlle</i>	<i>era</i>	<i>l'arquitecte municipal</i>
<i>En Miquel</i>	<i>és</i>	<i>el porter nou de la fàbrica</i>
<i>El missatger . . .</i>	<i>serà</i>	<i>ell mateix</i>

45. El predicatiu pot venir representat per un pronom inaccentuat: generalment *ho*; també *hi* i *en*; i, en el cas 4 del § 43, *el*, *la*, *els*, *les*.

Exemples: *Aquest matí l'aigua era molt freda, i ara encara HO és.* | *Aquell home era un mariner, i aquest també HO sembla.* | *Són fills seus? — Tots tres HO són.* | *Eren els seus fills? — Sí, ELS eren.* | *És LA mare d'en Pere? — Sí, L'és.*

PARTS DE LA PROPOSICIÓ

PROPOSICIONS EL·LÍPTIQUES. MOTS INTERROGATIUS

46. Una proposició pot constar de les següents parts: el subjecte, el verb, el predicatiu, els complements del verb i les determinacions circumstancials.

Descompondre una proposició en les seves parts és **analitzar-la**.

Exemple d'anàlisi:

Ben dejorn el fill del jardiner nou ha posat les toies de flors en els gerros japonesos.

Ben dejorn: determinació circumstancial (de temps); — *el fill del jardiner nou*: subjecte; — *ha posat*: verb; — *les toies de flors*: complement directe; — *en els gerros japonesos*: determinació circumstancial (de lloc).

Exercici. Analitzeu així mateix les proposicions següents: *Tots els nois han sabut molt bé la lliçó.* | *Aquells senyors semblaven els enginyers de la companyia.* | *Jo anava darrera el mestre.* | *L'aigua del safareig era excessivament freda.* | *El llenyater ha deixat la destal al meu pare.* | *Els gossos encalçaven una guineu.* | *El masover ens ha portat un cistellet de maduixes.* | *Els nois ara són al jardí.*

47. Cadascuna de les parts en què es divideix una proposició pot ésser un mot o un grup de mots. Quan és un grup de mots, hi ha generalment un mot (o locució) principal al qual estan subordinats tots els altres elements components del grup. (Si el mot principal és un substantiu, els elements subordinats són els seus atributs; si és un adjectiu, són

els seus complements o els adverbis que el modifiquen; si és un adverbi, són els adverbis que el modifiquen).

Així, en la proposició citada en el § 46:

Dins el complement directe, el substantiu *toies* és el mot principal; el grup adjectival *de flors* és un element subordinat al substantiu *toies*.

Dins la determinació de lloc, el substantiu *gerros* és el mot principal; l'adjectiu *japonesos* és un element subordinat al substantiu *gerros*.

Dins la determinació de temps, l'adverbi *dejorn* és el mot principal; l'adverbi *ben* és un element subordinat a l'adverbi *dejorn*.

Dins aquests elements subordinats hi pot haver anàlogament un mot principal al qual estiguin subordinats els altres mots. Per exemple: dins el subjecte de la proposició citada, el substantiu *fill* és el mot principal, al qual està subordinat el grup adjectival *del jardiner nou*; i, dins aquest grup, *jardiner* és el mot principal, al qual està subordinat l'adjectiu *nou*.

48. En una proposició que ve darrera una altra proposició, sovint ometem o deixem d'expressar alguna de les seves parts o elements components. Quan això s'esdevé, la proposició s'anomena elíptica. Exemples.

Primera proposició Segona proposició (elíptica)

Jo escrivia al pare; la Lluïsa, a la mare
En Pere és molt peresós; no estudia mai la lliçó
Els nois grans sortiren a les nou; els petits, a les deu

En les respostes són sobretot freqüents les proposicions el·líptiques.

Pregunta	Resposta
<i>Quin vestit et posaràs? . .</i>	<i>El nou</i>
<i>Quants llapis tens?</i>	<i>Dos</i>
<i>De qui parlàveu?</i>	<i>Del teu germà</i>
<i>D'on veniu, tan tard? . . .</i>	<i>Del teatre</i>
<i>Quan tornareu?</i>	<i>Demà passat</i>

49. Sovint, en les proposicions interrogatives, l'objecte de la pregunta és sols una de les parts o un dels elements components de la proposició que ha de fer de resposta (com s'esdevé, per exemple, en les cinc proposicions interrogatives del paràgraf anterior): en tal cas la proposició interrogativa comença amb un mot dit interrogatiu (precedit o no d'una preposició).

Els mots interrogatius són: *qui* i *què* (pronoms); — *quin, quina, quins, quines*, i *quant, quanta, quants, quantes* (adjectius); — *on, quan* i *com* (adverbis).

PROPOSICIONS SUBORDINADES

MOTS RELATIUS. CONJUNCIONS DE SUBORDINACIÓ

50. Una proposició pot formar part d'una altra proposició constituent-ne el subjecte (1), el predicatiu (2), un complement (3), una determinació circumstancial (4), o bé acompanyant-hi un substantiu o pronom per determinar-lo (5) o explicar-lo (6).

Exemples:

- 1) *No m'agrada* QUE VINGUIS TAN TARD.
- 2) *La meva convicció és* QUE AIXÒ NO DURARÀ CAIRE.
- 3) *No sé pas* QUÈ VOLS.
- 4) *M'ho ha dit* QUAN TU TE N'HAS ANAT.
- 5) *He perdut el gos* QUE M'HAVIES DONAT.
- 6) *En Jaume,* QUE ÉS EL PASTOR, *és fora des de dissabte.*

- 1) Comparem les dues proposicions:

No m'agrada QUE VINGUIS TAN TARD
No m'agrada AQUESTA TELA

Així com el subjecte de la segona és AQUESTA TELA, així el subjecte de la primera és QUE VINGUIS TAN TARD. QUE VINGUIS TAN TARD és, doncs, una proposició que forma part d'una altra proposició: n'és el subjecte.

- 2) Comparem les dues proposicions:

La meva convicció és QUE AIXÒ NO DURARÀ CAIRE
La meva convicció és BEN FERMA

Ambdues proposicions contenen un predicatiu: QUE AIXÒ NO DURARÀ CAIRE és el predicatiu de la primera, així com BEN FERMA és el predicatiu de la segona. QUE AIXÒ NO DURARÀ CAIRE és, doncs, una proposició que forma part d'una altra proposició: n'és el predicatiu.

- 3) Comparem les dues proposicions:

No sé pas QUÈ VOLS
No sé pas LA LLIÇÓ

Ambdues proposicions contenen un complement directe: en la primera és QUÈ VOLS, així com en la segona és LA LLIÇÓ. QUÈ VOLS, és, doncs, una proposició que forma part d'una altra proposició, puix que hi fa de complement directe.

4) Comparem les dues proposicions:

M'ho ha dit QUAN TU TE N'HAS ANAT
M'ho ha dit AQUEST MATÍ

Dins la primera, la proposició QUAN TU TE N'HAS ANAT és una determinació circumstancial (de temps), així com AQUEST MATÍ dins la segona.

5) Comparem les dues proposicions:

He perdut el gos QUE M'HAVIES DONAT
He perdut el gos DANÈS

Dins la primera, la proposició QUE M'HAVIES DONAT determina el substantiu *gos*, així com, dins la segona, el determina l'adjectiu DANÈS.

6) Comparem, finalment, les dues proposicions:

En Jaume, QUE ÉS EL PASTOR, és fora des de dissabte
En Jaume, EL PASTOR, és fora des de dissabte

Dins la primera, la proposició QUE ÉS EL PASTOR explica el substantiu *Jaume*, així com, dins la segona, l'explica el substantiu PASTOR.

Una proposició que forma part d'una altra proposició s'anomena **proposició subordinada**; i la proposició de què forma part la proposició subordinada rep el nom de **proposició principal**.

Exercici. En els exemples següents, noten les proposicions subordinades i diguen cadascuna d'elles quina part constitueix de la proposició principal que la conté: *Jo voldria que vinguessis de seguida.* | *Avui he vist que desempe-draven el carrer.* | *Em satisfà molt que sàpigues cada dia les lliçons.* | *Porteu el regle que hi ha dins el calaix.* | *Qui és aquella nena que plora?* | *M'ha preguntat quin dia hi aniríem.* | *Demaneu-li amb quin càvec farem el sot.* | *La mi-nyona, que és castellana, no ens entén quan parlem en ca-*

talà. | El nen plora perquè ha caigut. | Si no corres, no l'atraparàs. | Aquell gos que lladra és el meu. | Correguessis més, l'atraparies.

51. Les proposicions subordinades s'enllacen generalment amb la principal mitjançant un mot conjuntiu, que pot ésser:

I. Un mot interrogatiu: *qui, què, quin, on, quan, com.*

Exemples: *Demanen QUI és. | Ja sabem amb QUI anaven. | No sé pas QUÈ volen. | No ens heu dit QUIN llibre els calia. | Sabeu ON van? | Sabeu d'ON vénen? | Encara no sé COM ho fan.*

El mot interrogatiu, a més de fer de mot conjuntiu, constitueix una de les parts de la proposició subordinada: en la proposició subordinada *qui és* (complement directe de *demanen*) l'interrogatiu *qui és* és el subjecte.

II. Un mot relatiu. En el cas en què la proposició subordinada es refereix a un substantiu o pronom de la proposició principal (determinant-lo o explicant-lo), llavors és quan s'usa com a mot conjuntiu un mot relatiu.

Els mots relatius són: *qui, que, què* (pronoms); — *qual, quals* (adjectiu); — *on* (adverbi).

Exemples: *L'aigua QUE passa per aquest regueró ve del molí. | M'ha ensenyat el llibre QUE ha comprat aquest matí. | Aquell noi amb QUI anàveu és el fill del mestre. | Vols el martell amb QUÈ he picat els claus? | És la filla del meu amic, amb la QUAL heu parlat aquesta tarda. | És una gran sala la porta*

de la QUAL *dóna al jardí*. | *La porta per ON heu sortit és la més petita de la casa*.

El substantiu o pronom de la proposició principal al qual es refereix la proposició subordinada, s'anomena l'antecedent del relatiu. Així, en el primer exemple, l'antecedent és *aigua*; en el segon és *llibre*, etc.

El mot relatiu, a més de fer de mot conjuntiu, constitueix una de les parts de la proposició subordinada: en la proposició subordinada *que passa per aquest regueró* (atribut del substantiu *aigua*), el relatiu *que* és el subjecte; en la proposició subordinada *que ha comprat aquest matí* (atribut del substantiu *llibre*), el relatiu *que* és el complement directe del verb *ha comprat*.

III. Un mot merament conjuntiu, ço és, un mot que enllaça la proposició subordinada amb la principal sense constituir cap de les parts que componen la proposició subordinada. Un tal mot és anomenat una *conjunció de subordinació*.

Exemples: *Li han dit QUE sa mare vindria demà*. | *Si ella ve, li donareu aquesta roba*. | *Han obert les finestres PERQUÈ feia massa calor*. | *Han tancat la porta PERQUÈ ell no entrés*.

Un grup de mots que fa l'ofici d'una conjunció és una *locució conjuntiva*. Són locucions conjuntives de subordinació (entre altres): *ja que, puix que, a fi que, per tal que, posat que, per bé que*. Exemples: *JA QUE no escoltes, no llegiré més*. | *Estudia força A FI QUE sàpigues la lliçó*.

Exercici. El mot *que* pot ésser pronom relatiu i conjunció; els mots *què, qui, on*, poden ésser relatius i interroga-

tius: en cadascun dels exemples següents, digueu si el mot escrit de versaletes és un relatiu, un interrogatiu o una conjunció. *M'han deixat un llapis QUE no té punta.* | *Jo voldria QUE vinguessis de seguida.* | *No m'agrada QUE vinguis tan tard.* | *La meua convicció és QUE això no durarà gaire.* | *L'home de QUI parlàveu és el meu germà.* | *No sé de QUI parlen.* | *La casa de QUÈ parlàvem és del meu pare.* | *No m'han dit QUÈ volien.* | *Porta el calaix ON són les eines.* | *M'han preguntat ON són les eines.*

SUBORDINACIÓ I COORDINACIÓ
CONJUNCIONS DE COORDINACIÓ

52. Comparem:

Quan me'l deixaràs el llegiré
Me l'has deixat, i el llegiré

En la clàusula primera hi ha dues proposicions, l'una subordinada a l'altra (*quan me'l deixaràs és*, en efecte, una determinació circumstancial de *llegiré*). En la segona hi ha dues proposicions independents, cap de les quals no està subordinada a l'altra. Dues proposicions independents reunides en una mateixa clàusula són dues **proposicions coordinades**.

Exercici. D'entre les clàusules següents, quines contenen proposicions coordinades: *Si plou, no sortirem.* | *Ven-me'l o deixa-me'l.* | *El teu pare arriba, i el teu germà se'n va.* | *Vull saber què t'ha dit.* | *Plou i neva.* | *El noi que ara diu la lliçó és el primer de la classe.* | *No em diguis res fins que hagi acabat la tasca.* | *Ell trucava, però no el sentien.* | *En Pere és un bon jugador; però avui estava molt fatigat, i l'han guanyat fàcilment.*

Comparem les dues proposicions:

El pare de la mare té ja vuitanta anys
El pare i la mare són molt vells

El subjecte de la primera (*el pare de la mare*) conté un mot principal (*pare*) al qual estan (directament o indirectament) subordinats tots els altres. El subjecte de la segona (*el pare i la mare*) conté dos grups independents, cap dels quals no està subordinat a l'altre (*el pare*, l'un; *la mare*, l'altre). Dos elements components de la mateixa part d'una proposició que es troben en aquest cas són dos termes coordinats.

53. Un mot que serveix per a enllaçar dues proposicions coordinades o dos termes coordinats és una conjunció de coordinació. Exemples:

Ell pujava, i jo baixava. | *Ja els en donaran o els en prestaran.* | *Ell trucà a la porta, PERÒ no el sentiren.* | *No li sap greu; ANS li plau.* | *Aquesta figura té tres costats; DONCS és un triangle.*

Jo i tu anàvem cada dia a l'escola. | *Han comprat albercocs i cireres.* | *No tenim cap ploma NI cap llapis.* | *Surten cada dia al matí o a la tarda.* | *No era ell, SINÓ el seu germà.*

En una proposició negativa precedida de la conjunció *ni*, és de regla d'ometre l'adverbi *no* davant el verb. Comparem:

No hi aniré i NO els ho diré
 No hi aniré NI els ho diré
 NI hi aniré NI els ho diré

Un grup de mots que fa l'ofici d'una conjunció és una locució conjuntiva. Són locucions conjuntives de coordinació: *o bé, o sia, amb tot, més aviat, per consegüent*, etc.

Exemples: *Ho faràs tu o bé ho farà ell?* | *No em desplau pas; MÉS AVIAT m'agrada.*

FORMES VERBALS: MODE INDICATIU

54. Les diferents formes que pot revestir el verb en les proposicions expositives són anomenades les formes del mode indicatiu (que són també les que s'usen en les proposicions interrogatives i en un gran nombre de proposicions subordinades). Exemples:

I. *Jo CANTO.* | *Tu CANTES.* | *Ell CANTA.* | *Nosaltres CANTEM.* | *Vosaltres CANTEU.* | *Ells CANTEN.*

II. *Jo CANTAVA.* | *Tu CANTAVES.* | *Ell CANTAVA.* | *Nosaltres CANTÀVEM.* | *Vosaltres CANTÀVEU.* | *Ells CANTAVEN.*

III. *Jo CANTÍ.* | *Tu CANTARES.* | *Ell CANTÀ.* | *Nosaltres CANTÀREM.* | *Vosaltres CANTÀREU.* | *Ells CANTAREN.*

IV. *Jo CANTARÉ.* | *Tu CANTARÀS.* | *Ell CANTARÀ.* | *Nosaltres CANTAREM.* | *Vosaltres CANTAREU.* | *Ells CANTARAN.*

V. *Jo CANTARIA.* | *Tu CANTARIES.* | *Ell CANTARIA.* | *Nosaltres CANTARÍEM.* | *Vosaltres CANTARÍEU.* | *Ells CANTARIEN.*

I. El verb es diu que està en present quan revesteix formes com les dels exemples I (CANTO, CANTES, CANTA, etc.), que són les que usem, entre altres casos, quan el que diem s'esdevé en el mateix temps en què ho diem.

Altres exemples: *parlo, parles, parla, parlem, parleu, parlen*; — *perdo, perds, perd, perdem, perdeu, perden*; — *dormo, dorms, dorm, dormim, dormiu, dormen*.

Les restants formes del mode indicatiu contenen totes una indicació del temps:

II. Les unes indiquen que el que diem s'esdevenia en un temps passat. (En són exemples: CANTAVA, CANTAVES, etc.) Quan un verb revesteix aquestes formes, es diu que està en pretèrit imperfet (o simplement en imperfet).

Altres exemples: *parlava, parlaves, parlava, parlàvem, parlàveu, parlaven*; — *perdia, perdies, perdia, perdiem, perdieu, perdien*; — *dormia, dormies, dormia, dormíem, dormíeu, dormien*.

III. D'altres indiquen que el que diem va esdevenir-se en un temps passat. (En són exemples: CANTÍ, CANTARES, CANTÀ, etc.) Quan un verb revesteix aquestes formes, es diu que està en pretèrit perfet (comunament anomenat perfet simple o simplement perfet).

Altres exemples: *parlí, parlaves, parlà, parlàrem, parlàreu, parlaren*; — *perdí, perderes, perdé, perdérem, perdéreu, perderen*; — *dormí, dormies, dormí, dormíem, dormíeu, dormiren*.

IV. D'altres indiquen que el que diem s'esdevindrà en un temps futur o esdevenidor. (En són exemples: CANTARÉ, CANTARÀS, CANTARÀ, etc.) Quan un verb revesteix aquestes formes, es diu que està en futur imperfet (o simplement en futur).

Altres exemples: *parlaré, parlaràs, parlarà, parlarem, parlareu, parlaran*; — *perdré, perdràs, per-*

drà, perdrem, perdreu, perdran; — dormiré, dormiràs, dormirà, dormirem, dormireu, dormiran.

V. D'altres, finalment, indiquen posterioritat respecte a un moment determinat del passat (així com les formes del futur indiquen posterioritat respecte al moment present). (En són exemples: CANTARIA, CANTARIES, etc.)

Comparem:

Ell assegura que tu CANTARÀS
Ell assegurava que tu CANTARIES

Ço és: *ell assegura* (ara, en el moment present) *que tu cantaràs* (en un temps posterior al moment present); *ell assegurava* (en un moment determinat del passat) *que tu cantaries* (en un temps posterior a aquell moment determinat del passat).

Aquestes mateixes formes (CANTARIA, CANTARIES, etcètera) són usades per a indicar que el que diem s'esdevindria (ara o en un temps futur) amb què es realitzés tal o tal condició. (Exemple: *Ell CANTARIA si li ho demanaven.*) D'aquí ve que, quan el verb revesteix aquestes formes, es diu que està en **condicional**.

Altres exemples: *parlaria, parlaries, parlaria, parlariem, parlariem, parlariem; — perdria, perdries, perdria, perdriem, perdriem, perdrien; — dormiria, dormiries, dormiria, dormiriem, dormiriem, dormiriem.*

Així, el *mode indicatiu* té cinc temps simples: el *present*, l'*imperfet*, el *perfet*, el *futur* i el *condicional*. I dins cadascun d'ells hi ha una primera

persona del singular, una segona persona del singular, una tercera persona del singular, una primera persona del plural, una segona persona del plural i una tercera persona del plural.

Noteu que la segona persona del singular termina sempre en *s*; la primera del plural, en *m*; la segona del plural, en *u*; i la tercera del plural, en *n*.

Exercici. En les clàusules següents, en quin temps estan els verbs que hi figuren: *En Pere rompia nous amb un martell.* | *El sol fon la neu.* | *Ara pugen la llenya a les golfes.* | *La neu és blanca.* | *Aquell home semblava un mariner.* | *Els catalans conqueriren Mallorca.* | *La Joana ven fruita a la plaça.* | *Jo aniré a Montserrat.* | *El rossinyol és un ocell.* | *Ell deia que aviat no plouria més.* | *En Pere us contarà una història.* | *Per què ploreu?* | *Li prometeren que el cridarien.* | *Què mires?* | *No sé pas si vindrà.* | *No sabia si m'ho donaria.* | *Un triangle té tres costats i tres angles.*

FORMES VERBALS: MODE SUBJUNTIU

55. En les proposicions subordinades, denotem sovint, no pas un esdeveniment real, sinó un esdeveniment existent sols en la nostra pensa, un esdeveniment concebut o imaginat per nosaltres (la realització del qual és volguda, o desitjada, o temuda, o posada en dubte, o negada). Llavors el verb revesteix formes generalment altres que les del mode indicatiu: són les formes del mode subjuntiu.

Formes d'indicatiu

Formes de subjuntiu

<i>Ell sap que SURTS a les quatre</i>	<i>Ell vol que SURTIS a les quatre</i>
<i>Veig que CORREU molt</i>	<i>No veig que CORREGUEU gaire</i>
<i>Jo us dic que hi SÓN tots</i>	<i>Jo no us dic que hi SIGUIN tots</i>
<i>Jo creia que ERA blanc</i>	<i>Jo no creia que FOS blanc</i>

tard. | *A tothom diré que et lleves tan tard.* | *El mestre no vol que cantis, i tu cantes.* | *El mestre no vol que canteu, i vosaltres canteu.* | *Ell et mana que no ballis, i tu balles.* | *Ell ens mana que no ballem, i nosaltres ballem.*

Noteu que sovint la primera i la segona persones del plural del present de subjuntiu són iguals a la primera i a la segona persones del plural del present d'indicatiu.

FORMES VERBALS: MODE IMPERATIU

57. Les formes que revesteix el verb en les proposicions imperatives afirmatives, són les formes del mode imperatiu.

El mode imperatiu no té sinó un sol temps (dit present d'imperatiu o simplement imperatiu), el qual manca de primera persona del singular i té la tercera del singular i la primera i la tercera del plural iguals a les corresponents del present de subjuntiu:

Present de subjuntiu	Imperatiu
<i>Vol que jo</i> BEGUI	—
<i>Vol que tu</i> BEGUIS	BEU tu
<i>Vol que ell</i> BEGUI	BEGUI ell
<i>Vol que nosaltres</i> BEGUEM	BEGUEM nosaltres
<i>Vol que vosaltres</i> BEGUEU	BEVEU vosaltres
<i>Vol que ells</i> BEGUIN	BEGUIN ells

En les proposicions imperatives negatives, el verb pren les formes del present de subjuntiu: *No BEGUIS.* | *No BEGUI.* | *No BEGUEM.* | *No BEGUEU.* | *No BEGUIN.*

Exercici. En les clàusules següents, quins verbs estan en indicatiu, quins en subjuntiu i quins en imperatiu: *Vina.* | *Tu vén sempre molt tard.* | *No vinguis fins a les set.* | *Vull que vinguis més aviat.* | *Vés i digues a la Maria que vagi*

corrents cap a l'escola. | Escolta i no et distreguis. | Corre, porta això al teu pare. | Vinguin i el veuran. | Quan escriguis no suquis tant la ploma. | No veus com escriu, ell? Doncs escriu tu igual. | Digueu què voleu. | No digueu res.

58. Quan un verb en imperatiu va acompanyat d'un o més pronoms inaccentuats, aquests es posposen al verb unint-s'hi mitjançant un guionet.

Exemples: *Digueu-LI que vingui. | Fes-HO de pressa. | Vés-HI aviat. | Agafa un mirall i mira-T'HI. | Dóna-ME-LA. | Deixa-ME'L.*

Immediatament darrera l'imperatiu, no s'escriu mai *em, et, es, el, en, ens, els*, sinó *me, te, se, lo, ne, nos, los*, quan aquell termina en consonant, o *u, i 'm, 't, 's, 'l, 'n, 'ns, 'ls* (sense guionet), quan aquell termina en vocal altra que *u*. Exemples:

Escolteu-ME. | Vesteix-TE de pressa. | Escriu-NOS demà mateix. | Pren-NE quatre. | Compra cafè i mol-LO. | Agafeu els llibres i porteu-LOS a l'escola. | Si teniu prunes, doneu-NOS-en.

Escolta'M. | Renta'T. | Si truquen, obre'LS. | Si tens pa, dóna'N a la nena. | Si en tens, dóna'NS-en.

Immediatament darrera un imperatiu terminat en consonant o *u*, no s'escriu *us*, sinó *vos*. Exemples: *Doneu-VOS les mans. | Fiqueu-VOS-hi.*

FORMES VERBALS

INFINITIU, GERUNDI I PARTICIPI PASSAT

59. El verb, en tant que serveix per a formar el predicat d'una proposició, ha d'estar en un dels tres modes indicatiu, subjuntiu i imperatiu.

El verb, però, posseeix encara altres formes, anomenades l'infinitiu, el gerundi i el participi passat.

Exemples d'infinitiu:

cantar, caçar, ballar, caminar, donar, trencar
saber, voler, poder
conèixer, estrènyer, córrer, vèncer, témer
vendre, moldre, rebre, perdre, treure, moure
servir, dormir, llegir, sentir, tenir, fugir
dir, dur, fer...

Exemples de gerundi:

cantant, caçant, ballant, caminant
sabent, volent, podent...
coneixent, venent, perdent, dient, duent
servint, dormint, llegint, sentint

Exemples de participi passat:

cantat, caçat, ballat, caminat, donat
sabut, conegut, espremut, rebut, perdut
servit, dormit, llegit, sentit
mòlt, fet, respost
pres, clos, permès

60. L'infinitiu ocupa dins la proposició el lloc d'un substantiu: així sol o precedit d'una preposició, el trobem fent de subjecte (1), de predicatiu (2), de complement d'un verb o d'un adjectiu (3), de determinació circumstancial (4), d'atribut d'un substantiu (5). Exemples:

1. *M'agrada molt* CAÇAR
2. *El meu desig fóra* DE VENIR

3. *No vol SORTIR*
Acostuma't A CALLAR
Estic desitjós DE TREBALLAR
4. *Serveix PER A TREBALLAR*
5. *Una agulla DE COSIR*

L'infinitiu, tot fent l'ofici d'un substantiu, es pot adjuntar, com a verb que és, complements, determinacions circumstancials, un predicatiu, un subjecte. Exemples: *No convé córrer TANT.* | *El meu desig fóra de venir DE SEGUIDA.* | *Estic desitjós de veure EL PARE.* | *Acostuma't a fer LES COSES DE PRESSA.* | *Sempre vol ésser EL PRIMER.* | *En entrar JO, tots s'alçaren.*

Exercici. En els exemples anteriors, quina part de la proposició constitueixen els diferents infinitius que hi figuren, i què són, d'aquests infinitius, els mots o grups de mots escrits de versaletes.

61. Quan un verb en infinitiu va acompanyat d'un o més pronoms inaccentuats, aquests es posen al verb unint-s'hi mitjançant un guionet.

Exemples: *Estic desitjós de veure-LA.* | *M'han aconsellat de renunciar-HI.* | *T'has d'acostumar a fer-HO de pressa.* | *Ja et diré el que has de fer: donar-ME-LA de seguida.*

Immediatament darrera l'infinitiu, no s'escriu mai *em, et, es, el, en, ens, els*, sinó *me, te, se, lo, ne, nos*, si l'infinitiu termina en *r*, i *'m, 't, 's, 'l, 'n, 'ns* (sense guionet) si l'infinitiu termina en *e*. Exemples:

Fes el favor de dir-ME com es diu. | *Ha vingut per*

*donar-TE les gràcies. | Estic desitjós de trobar-LO. |
Pregà'l de donar-NOS-en un.*

*Ho fan per complaure'm. | Estic desitjós de veu-
re'L. | No calia escriure'i.S-ho tan aviat.*

Immediatament darrera un infinitiu en *r*, no s'escriu *us*, sinó *vos*. Exemples: *Ha vingut per donar-vos les gràcies. | El que havieu de fer era anar-vos-en.*

62. L'infinitiu entra en la formació d'un pretèrit dit **perifràstic**, que és equivalent al perfect. Exemple:

vaig cantar, que equival a cantí
vas cantar, que equival a cantares
va cantar, que equival a cantà
vàrem cantar, que equival a cantàrem
vàreu cantar, que equival a cantàreu
varen cantar, que equival a cantaren.

63. El gerundi és una forma verbal que té la força d'un adverbí. Exemples: *Vés-hi CAMINANT. | Se n'ha anat RIENT. | No riguis MENJANT.*

Comparem les dues proposicions:

Vés-hi CAMINANT

Vés-hi A PEU

Ambdues contenen una determinació circumstantial (de manera): la forma verbal CAMINANT fa, dins la primera proposició, el mateix ofici que la locució adverbial A PEU dins la segona.

El gerundi, com a verb que és, es pot adjuntar complements, determinacions circumstancials, un

predicatiu, un subjecte. Exemples: *Es va punxar cosint LA VELA.* | *Va caure anant A LES FOSQUES.* | *Es-sent DOLENT hi perdràs.* | *Sortint TU, entraven ells.*

64. Quan un verb en gerundi va acompanyat d'un o més pronoms inaccentuats, aquests es posposen al verb unint-s'hi mitjançant un guionet.

Exemples: *L'han feta malbé posant-HI aigua.* | *El van tirar a terra donant-LI una empenta.* | *Acabarà dient-M'HO tot.*

Immediatament darrera un gerundi no s'escriu mai *em, et, es, el, en, ens, us, els*, sinó *me, te, se, lo, ne, nos, vos, los*.

Exemples: *Em faràs content escrivint-ME cada dia.* | *L'ha trencat netejant-LO.* | *Acabarà dient-NOS-ho tot.*

65. El participi passat entra en la formació dels temps compostos. Exemples: *Ell ha SENTIT tot el que dèiem.* | *Tu havies SENTIT l'un i l'altre.* | *Jo no crec que ell hagi SENTIT res.*

Les variacions de mode, de temps i de persona que, en els temps simples, són expressades per les diferents formes que pot revestir el verb, són expressades en els temps compostos per les diferents formes que pot revestir el mot que acompanya el participi i que, juntament amb aquest, forma el temps compost. Un tal mot és anomenat un verb auxiliar. Exemples:

Jo HE cantat. | *Tu HAS cantat.* | *Ell HA cantat.* | *Nosaltres HAVEM cantat.* | *Vosaltres HAVEU cantat.* | *Ells HAN cantat.*

Jo HAVIA cantat. | Tu HAVIES cantat. | Ell HAVIA cantat. | Nosaltres HAVÍEM cantat. | Vosaltres HAVÍEU cantat. | Ells HAVIEN cantat.

Jo HAURÉ cantat. | Tu HAURÀS cantat. | Ell HAURÀ cantat. | Nosaltres HAUREM cantat. | Vosaltres HAUREU cantat. | Ells HAURAN cantat.

No creuen que jo HAGI cantat. | No creuen que tu HAGIS cantat. | No creuen que ell HAGI cantat. | No creuen que nosaltres HÀGIM cantat. | No creuen que vosaltres HÀGIU cantat. | No creuen que ells HAGIN cantat.

No creien que jo HAGUÉS cantat. | No creien que tu HAGUESSIS cantat. | No creien que ell HAGUÉS cantat. | No creien que nosaltres HAGUÉSSIM cantat. | No creien que vosaltres HAGUÉSSIU cantat. | No creien que ells HAGUESSIN cantat.

El participi passat pot ocupar dins la proposició el lloc d'un adjectiu qualificatiu. Exemples: *Estic CANSAT. | Mengen pa REMULLAT.*

Diem *estic cansat* com podríem dir *estic malalt* o *estic content*; diem *pa remullat* com podríem dir *pa sec* o *pa blanc*: *cansat* i *remullat*, en els exemples citats, fan, doncs, l'ofici d'adjectius qualificatius.

66. El participi passat pot revestir quatre formes distintes (exactament com els adjectius qualificatius de dues terminacions):

Formes del singular		Formes del plural	
Masculina	Femenina	Masculina	Femenina
<i>cantat</i>	<i>cantada</i>	<i>cantats</i>	<i>cantades</i>
<i>caçat</i>	<i>caçada</i>	<i>caçats</i>	<i>caçades</i>
<i>perdut</i>	<i>perduda</i>	<i>perduts</i>	<i>perdudes</i>
<i>conegut</i>	<i>coneguda</i>	<i>coneguts</i>	<i>conegudes</i>

<i>llegit</i>	<i>llegida</i>	<i>llegits</i>	<i>llegides</i>
<i>sentit</i>	<i>sentida</i>	<i>sentits</i>	<i>sentides</i>
<i>fet</i>	<i>feta</i>	<i>fets</i>	<i>fetes</i>
<i>mòlt</i>	<i>mòlta</i>	<i>mòlts</i>	<i>mòltes</i>
<i>clos</i>	<i>closa</i>	<i>closos</i>	<i>closes</i>
<i>pres</i>	<i>presa</i>	<i>presos</i>	<i>preses</i>

Quan el participi passat fa l'ofici d'un adjectiu qualificatiu, adopta una o altra de les seves formes segons el nombre i el gènere del substantiu o pronom a què es refereix.

Exemples: *Un llum* PENJAT. | *Una llàntia* PENJADA. | *Els abrics* PENJATS. | *Les gorres* PENJADES. | *Ell estava* CANSAT. | *Ella estava* CANSADA. | *Ells estaven* CANSATS. | *Elles estaven* CANSADES.

D'això en diem concordar el participi passat amb el substantiu o pronom a què es refereix.

Quan el participi passat forma part d'un temps compost, hom el pot fer concordar amb el complement directe o usar invariablement la seva forma masculina del singular. És, però, preferible fer-lo concordar quan el complement directe és un pronom de tercera persona inaccentuat, i deixar-lo invariable en els altres casos.

Exemples: *Has* PERDUT *la corda?* *Sí, l'he* PERDUDA. | *Jo he* MENJAT *sis prunes. I tu, quantes n'has* MENJADES? | *Aquest matí hem* VIST *tes germanes, i en Joan també les ha* VISTES.

PART III

RESUM DE MORFOLOGIA

PARTS DEL DISCURS

67. En la proposició poden ocórrer vuit classes de paraules o parts del discurs. Són:

l'article,	el verb,
el substantiu,	l'adverbi,
l'adjectiu,	la preposició,
el pronom,	i la conjunció.

Hi ha encara una novena classe de paraules: la **interjecció**, que és un mot sense lligam gramatical amb els mots de la proposició, el qual serveix per a expressar, d'una manera breu i viva, un sentiment (de dolor, alegria, admiració, etc.), una volença, un desig. Exemples: *ai!*, *ah!*, *oh!*, *au!*, *ei!*, *apa!*, *ep!*, *bah!*, *uix!*, *ecs!*, *pst!*, *xo!*, *uf!*, *ui!*, *eia!*

MOTS VARIABLES I INVARIABLES

68. **Mots variables** són els mots susceptibles de revestir diferents formes. Tals són els articles, els substantius, els adjectius, alguns pronoms i els verbs.

Els adverbis, les preposicions, les conjuncions i les interjeccions són mots invariables.

En els diccionaris (on són consignades totes les paraules de la llengua ordenades alfabèticament), dels mots variables no figura en la llista alfabètica sinó una sola forma, que per als substantius és la forma del singular, per als adjectius la forma masculina del singular, i per als verbs la forma de l'infinitiu. Així, en la llista alfabètica d'un diccionari, no hi figura *pins*, sinó *pi*, no hi figura *grogà*, sinó *groc*, no hi figuren *veig*, *veia*, *veuré*, *vegi*, etc., sinó *veure*. Si en una lectura trobem el plural *albons*, la forma femenina *arega* o la forma d'indicatiu *copsa*, i, no sabent el que aquests mots signifiquen, consultem un diccionari, ens caldrà cercar-hi, no *albons*, sinó el singular *albó*, no *arega*, sinó la forma masculina *arec*, no *copsa*, sinó l'infinitiu *copsar*.

Així mateix, quan anomenem un substantiu en diem el singular (*pi*, *albó*); quan anomenem un adjectiu en diem la forma masculina del singular (*groc*, *arec*); quan anomenem un verb en diem l'infinitiu (*veure*, *copsar*).

En un substantiu passem de la forma del singular a la forma del plural mitjançant un canvi de terminació. Fer aquest canvi es diu formar el plural d'aquest substantiu. Així, diem que el plural de *casa* es forma canviant la *a* final en *es*; que el plural de *pi* es forma afegint *ns* al singular.

En un adjectiu, passar de la forma masculina a

la femenina es diu formar el femení d'aquest adjectiu. Així, diem que el femení de *groc* es forma canviant la *c* del masculí en *ga*.

Conjugar un verb és dir, per modes, temps i persones, totes les formes que aquest verb pot revestir.

FORMACIÓ DEL FEMENÍ

6. El femení dels adjectius de dues terminacions es forma, per regla general, afegint una *a* al masculí. Exemples: *prim, prima; baix, baixa; alt, alta; clar, clara; savi, sàvia*.

Els adjectius en *t*, els uns fan el femení en *ta*, els altres en *da*. Exemples: *estret, estreta; petit, petita; curt, curta; — humit, humida; menut, menuda; buit, buida*.

Els adjectius en *c*, els uns fan el femení en *ca*, els altres en *ga*. Exemples: *ric, rica; artístic, artística; flac, flaca; — groc, groga; rònec, rònega; feréstec, feréstega*.

Els adjectius en *s*, els uns fan el femení en *sa*, els altres en *ssa*. Exemples: *cendrós, cendrosa; ras, rasa; francès, francesa; — espès, espessa; gros, grossa; estantís, estantissa*.

Els adjectius *boig* i *roig* fan, en el femení, *boja* i *roja*; els adjectius *mig* i *lleig* fan, en el femení, *mitja* i *lletja*.

L'adjectiu *nul* fa, en el femení, *nulla*.

Els adjectius terminats en vocal accentuada fan el femení afegint *na* al masculí. Exemples: *pla, plana; bo, bona; rodó, rodona*. S'exceptuen els dos

adjectius *nu* i *cru*, que fan, en el femení, *nua* i *crua*.

Els adjectius en *au*, *iu* i *ou* fan el femení en *ava*, *iva* i *ova*, i els en *eu* fan el femení en *ea*. Exemples: *blau*, *blava*; *gasiu*, *gasiva*; *nou*, *nova*; *europèu*, *europèa*. (Però *jueu* fa *jueva*.)

Els adjectius acabats en *e* i *o* formen el femení canviant aquestes vocals en *a*. Exemples: *ample*, *ampla*; *esquerre*, *esquerra*; *guerxo*, *guerxa*.

70. Són adjectius d'una terminació:

I. Els adjectius acabats en *aç*, *iç* i *oç*. Exemples: *capaç*, *feliç*, *atroç*.

II. Els adjectius aguts en *al*, els aguts en *el* i els aguts i plans en *il*. Exemples: *central*, *fidel*, *humil*, *útil*. S'exceptuen *mal*, *paral·lel* i *tranquil*, que fan, en el femení, *mala*, *paral·lela* i *tranquilla*.

III. Els adjectius en *ar* i els en *erior*. Exemples: *circular*, *regular*, *superior*, *posterior*. També: *millor*, *pitjor*, *major*, *menor*, *tricolor*, *multicolor*. S'exceptuen *car*, *clar*, *avar* i *rar*, que fan, en el femení, *cara*, *clara*, *avara* i *rara*.

IV. La major part dels adjectius acabats en *ant* i *ent*. Exemples: *abundant*, *elegant*, *plaent*, *avinent*. En canvi: *sant*, *santa*; *content*, *contenta*; *dolent*, *dolenta*; *valent*, *valenta*, i d'altres.

V. La majoria dels adjectius acabats en *e*. Exemples: *doble*, *alegre*, *jove*, *lliure*, *rude*. Hi ha, però, un gran nombre d'adjectius en *e* (com *ample*, *esquerre*) que formen el femení canviant la *e* en *a*.

VI. Els adjectius en *a*, com *agrícola, belga*.

VII. I alguns altres, com *gran, suau, breu, lleu, greu, màrtir, sublim*.

71. De molts noms d'home i d'animal mascle es treuen noms de dona i d'animal femella afegint-los una *a*. Exemples: *el fill, la filla; el nét, la neta; el cabrer, la Cabrera; el gat, la gata*.

Quan el nom masculí acaba en vocal accentuada, el femení corresponent acaba en *na*. Exemples: *el germà, la germana; el cosí, la cosina; el lleó, la lleona*.

A alguns masculins en *t* corresponen femenins en *da*. Exemples: *el nebot, la neboda; el cabrit, la cabrida*. Al masculí *llop* correspon el femení *lloba*. Al masculí *hereu* correspon el femení *hereua* o *hereva*.

Als masculins *sogre, mestre, deixeble* i *alumne* corresponen els femenins *sogra, mestra, deixeblla* i *alumna*.

FORMACIÓ DEL PLURAL

72. El plural dels substantius es forma, per regla general, afegint una *s* al singular. Exemples: *pare, pares; pal, pals; paret, parets*.

Els substantius acabats en *a* fan el plural canviant aquesta terminació en *es*. Exemples: *casa, cases; finestra, finestres; dia, dies*. Els noms acabats en *ga, ca, gua, qua, ça* i *ja* fan el plural canviant aquestes terminacions en *gues, ques, gües, quies, ces* i *ges*. Exemples: *farga, fargues; oca, oques; llengua, llengües; pasqua, pasqües; plaça, places; pluja, pluges*.

Els substantius acabats en vocal accentuada fan el plural afegint *ns* al singular. Exemples: *volcà, volcans; ble, blens; pi, pins; cançó, cançons*. Hi ha, però, un gran nombre de substantius acabats en vocal accentuada que fan el plural afegint simplement una *s* al singular. Exemples: *cafè, cafès; sofà, sofàs; bisturí, bisturís*.

Els substantius masculins aguts acabats en *ç, s* i *x* fan el plural afegint *os* al singular. Exemples: *braç, braços; lluç, lluços, mes, mesos; vers, versos; crucifix, crucifixos; calaix, calaixos; peix, peixos; esquitx, esquitxos*. Un gran nombre de substantius en *s* doblen aquest *s* davant la determinació *os*. Exemples: *nas, nassos; vernís, vernissos; os, ossos; gos, gossos*. D'altres tenen el plural igual al singular: *temps, fons*, els noms dels dies de la setmana, i tots els plans i esdrúixols, com *llapis* i *òmnibus*.

Els substantius masculins acabats en *sc, st* i *xt*, admeten la terminació *os* en el plural. Exemples: *bosc, boscos; gust, gustos; pretext, pretextos* (però també es pot dir *boscs, gusts, pretexts*).

Plural dels substantius femenins en *ç, s, x* i *st*: *la falç, les falçs; la pols, les pols; la post, les posts; la host, les hosts*.

73. En els adjectius, les formes masculines i femenines del plural es formen de les masculines i femenines del singular segons les mateixes regles que en els substantius:

Addició de *s*. Exemples: *prim, prims; balb, balbs; borní, bornis*.

Canvi de *a* en *es*. Exemples: *prima, primes; balba, balbes; bòrnia, bòrnies*.

Addició de *ns*. Exemples: *bo, bons; pla, plans; rodó, rodons*.

Addició de *os*. Exemples: *dolç, dolços; cendros, cendrosos; gros, grossos; baix, baixos; fosc, foscos o foscs; trist, tristos o trists*.

Els adjectius de dues terminacions en *e* (*negre, negra*) tenen una sola terminació en el plural (*negres*). Els adjectius d'una terminació en *ç* (*feliç*) tenen dues terminacions en el plural (*feliços, felices*).

CONJUGACIÓ. TERMINACIONS

74. L'infinitiu dels verbs catalans pot terminar en *ar*, en *er* accentuat o inaccentuat, en *re* i en *ir*. Exemples: *cantar, saber, córrer, perdre, dormir*.

Segons la manera de conjugar-se, els verbs es divideixen en tres conjugacions:

Pertanyen a la primera conjugació els verbs que tenen l'infinitiu terminat en *ar*. Exemples: *cantar, parlar, començar*.

Pertanyen a la segona conjugació els verbs que tenen l'infinitiu terminat en *er* o en *re*. Exemples: *saber, córrer, perdre*.

Pertanyen a la tercera conjugació els verbs que tenen l'infinitiu terminat en *ir* (llevat el verb *dir*). Exemples: *dormir, sentir, venir*.

Els dos verbs *dir* i *dur* són de la segona conjugació.

75. Les formes de l'infinitiu estan caracteritzades per les terminacions *ar*, *er* o *re* i *ir*; les formes dels restants temps estan també caracteritzades per terminacions especials, les mateixes per a cada persona, dins cada conjugació. Aquestes terminacions (indicadores del temps i de la persona a què pertany cada forma) són les següents:

		Persones	Conjugacions		
			1. ^a	2. ^a	3. ^a
Gerundi.		<i>ant</i>	<i>ent</i>	<i>int</i>
Participi passat		<i>at</i>	<i>ut</i>	<i>it</i>
Present d'indicatiu	Singular	1. ^a	<i>o</i>	<i>o</i>	<i>o</i>
		2. ^a	<i>es</i>	<i>s</i>	<i>s</i>
		3. ^a	<i>a</i>	[cap]	[cap]
	Plural	1. ^a	<i>em</i>	<i>em</i>	<i>im</i>
		2. ^a	<i>eu</i>	<i>eu</i>	<i>iu</i>
		3. ^a	<i>en</i>	<i>en</i>	<i>en</i>
Imperfet d'indicatiu	Singular	1. ^a	<i>ava</i>	<i>ia</i>	<i>ia</i>
		2. ^a	<i>aves</i>	<i>ies</i>	<i>ies</i>
		3. ^a	<i>ava</i>	<i>ia</i>	<i>ia</i>
	Plural	1. ^a	<i>àvem</i>	<i>íem</i>	<i>íem</i>
		2. ^a	<i>àveu</i>	<i>íeu</i>	<i>íeu</i>
		3. ^a	<i>aven</i>	<i>ien</i>	<i>ien</i>
Perfet d'indicatiu	Singular	1. ^a	<i>í</i>	<i>í</i>	<i>í</i>
		2. ^a	<i>ares</i>	<i>eres</i>	<i>ires</i>
		3. ^a	<i>à</i>	<i>é</i>	<i>í</i>
	Plural	1. ^a	<i>àrem</i>	<i>érem</i>	<i>írem</i>
		2. ^a	<i>àreu</i>	<i>éreu</i>	<i>íreu</i>
		3. ^a	<i>aren</i>	<i>eren</i>	<i>iren</i>

		Persones	Conjugacions		
			1. ^a	2. ^a	3. ^a
Futur	Singular	1. ^a	<i>aré</i>	<i>eré</i>	<i>iré</i>
		2. ^a	<i>aràs</i>	<i>eràs</i>	<i>iràs</i>
		3. ^a	<i>arà</i>	<i>erà</i>	<i>irà</i>
	Plural	1. ^a	<i>arem</i>	<i>erem</i>	<i>irem</i>
		2. ^a	<i>areu</i>	<i>ereu</i>	<i>ireu</i>
		3. ^a	<i>aran</i>	<i>eran</i>	<i>iran</i>
Condicional	Singular	1. ^a	<i>aria</i>	<i>eria</i>	<i>iria</i>
		2. ^a	<i>aries</i>	<i>eries</i>	<i>iries</i>
		3. ^a	<i>aria</i>	<i>eria</i>	<i>iria</i>
	Plural	1. ^a	<i>ariem</i>	<i>eriam</i>	<i>iriam</i>
		2. ^a	<i>arieu</i>	<i>erieu</i>	<i>irieu</i>
		3. ^a	<i>arien</i>	<i>erien</i>	<i>irien</i>
Present desubjuntiu	Singular	1. ^a	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>
		2. ^a	<i>is</i>	<i>is</i>	<i>is</i>
		3. ^a	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>
	Plural	1. ^a	<i>em</i>	<i>em</i>	<i>im</i>
		2. ^a	<i>eu</i>	<i>en</i>	<i>iu</i>
		3. ^a	<i>in</i>	<i>in</i>	<i>in</i>
Imperfet de subjuntiu	Singular	1. ^a	<i>és</i>	<i>és</i>	<i>ís</i>
		2. ^a	<i>essis</i>	<i>essis</i>	<i>issis</i>
		3. ^a	<i>és</i>	<i>és</i>	<i>ís</i>
	Plural	1. ^a	<i>éssim</i>	<i>éssim</i>	<i>íssim</i>
		2. ^a	<i>éssiu</i>	<i>éssiu</i>	<i>íssiu</i>
		3. ^a	<i>essin</i>	<i>essin</i>	<i>íssin</i>
Imperatiu	Singular	2. ^a	<i>a</i>	[cap]	[cap]
		3. ^a	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>

Persones	Conjugacions		
	1. ^a	2. ^a	3. ^a
Imperatiu Plural	1. ^a <i>em</i>	<i>em</i>	<i>im</i>
	2. ^a <i>eu</i>	<i>eu</i>	<i>iu</i>
	3. ^a <i>in</i>	<i>in</i>	<i>in</i>

Exemples:

VERB *PARLAR*

Infinitiu: *parlar*. Gerundi: *parlant*. Participi passat: *parlat*.

Mode indicatiu

Present: *parlo, parles, parla, parlem, parleu, parlen*.

Imperfet: *parlava, parlaves, parlava, parlàvem, parlàveu, parlaven*.

Perfet: *parlí, parlares, parlà, parlàrem, parlàreu, parlaren*.

Futur: *parlaré, parlaràs, parlarà, parlarem, parlareu, parlaran*.

Condicional: *parlaria, parlaries, parlaria, parlàriem, parlàrieu, parlàrien*.

Mode subjuntiu

Present: *parli, parlis, parli, parlem, parleu, parlin*.

Imperfet: *parlés, parlessis, parlés, parléssim, parléssiu, parlessin*.

Mode imperatiu

Present: *parla, parli, parlem, parleu, parlin*.

VERB *TÉMER*

Infinitiu: *témer*. Gerundi: *tement*. Participi passat: *temut*.

Mode indicatiu

Present: *temo, tems, tem, temem, temeu, temen*.

Imperfet: *temia, temies, temia, temíem, temíeu, temien*.

Perfet: *temí, temeres, temé, temérem, teméreu, temeren*.

Futur: *temeré, temeràs, temerà, temerem, temereu, temeran*.

Condicional: *temeria, temeries, temeria, temeriem, temeríeu, temerien*.

Mode subjuntiu

Present: *temi, temis, temi, temem, temeu, temin*.

Imperfet: *temés, temessis, temés, teméssim, teméssiu, temessin*.

Mode imperatiu

Present: *tem, temi, temem, temeu, temin*.

VERB *DORMIR*

Infinitiu: *dormir*. Gerundi: *dormint*. Participi passat: *dormit*.

Mode indicatiu

Present: *dormo, dorms, dorm, dormim, dormiu, dormen*.

Imperfet: *dormia, dormies, dormia, dormiem, dormíeu, dormien.*

Perfet: *dormí, dormires, dormí, dormírem, dormíreu, dormiren.*

Futur: *dormiré, dormiràs, dormirà, dormirem, dormireu, dormiran.*

Condicional: *dormiria, dormiries, dormiria, dormiriem, dormiríeu, dormirien.*

Mode subjuntiu

Present: *dormi, dormis, dormi, dormim, dormiu, dormin.*

Imperfet: *dormís, dormíssis, dormís, dormíssim, dormíssiu, dormíssin.*

Mode imperatiu

Present: *dorm, dormi, dormim, dormiu, dormin.*

Els verbs en *re* o *er* accentuat presenten en el futur i en el condicional les següents terminacions:

Futur: *ré, ràs, rà, rem, reu, ran.*

Condicional: *ria, ries, ria, riem, ríeu, rien.*

Exemples:

VERB PERDRE

Futur: *perdré, perdràs, perdrà, perdrem, perdreu, perdran.*

Condicional: *perdria, perdries, perdria, perdriem, perdrieu, perdrien.*

VERB SABER

Futur: *sabré, sabràs, sabrà, sabrem, sabreu, sabran.*

Condicional: *sabria, sabries, sabria, sabriem, sabrieu, sabrien.*

76. La part del verb que precedeix les terminacions (indicadores del temps i de la persona a què pertany cada forma) s'anomena el radical del verb.

En la immensa majoria de verbs (comunament anomenats verbs regulars) el radical és invariable (llevat certs canvis en la pronúncia de la seva darrera vocal, els quals, però, no afecten la seva grafia).

En un cert nombre de verbs (comunament anomenats verbs irregulars) el radical varia d'unes formes a les altres. Així, en el verb *poder*, el radical és *pod* en l'infinitiu, *pogu* en l'imperfet de subjuntiu (*pogués*), *pugu* en el present de subjuntiu (*pugui*).

77. Darrera determinats radicals, les terminacions són irregulars:

I. En els verbs de la segona i tercera conjugació.

1. Quan la darrera lletra del radical és *c, s, x* o *g*, la terminació de la segona persona del singular del present d'indicatiu és *es* en lloc de *s*. Exemples: *vèncer, vences; cosir, cuses; conèixer, coneixes; fugir, fuges.*

2. Darrera *rr, br* i *pl*, la terminació de la segona persona del singular del present d'indicatiu és també *es* en lloc de *s*, i la terminació de la tercera per-

sona del singular del present d'indicatiu i de la segona persona del singular de l'imperatiu és *e* en lloc d'ésser *nulla*. Exemples: *córrer, corres, corre; omplir, omples, omple*.

II. En les formes que presenten un radical diferent del de l'infinitiu:

1. La terminació de la primera persona del singular del present d'indicatiu és *nulla*. Exemples: *poder, jo puc; veure, jo veig*.

2. Un mateix verb admet, en el present de subjuntiu, formes en *a, es* i *en*, al costat de les formes en *i, is* i *in*. Exemples: *jo pugui o puga, tu puguis o pugues, ell pugui o puga, ells puguin o puguen*. (Els dos verbs *saber* i *cabre* només admeten les formes en *a, es, en*.)

3. Quan la segona persona del singular de l'imperatiu presenta el mateix radical que les formes del present de subjuntiu, llavors adopta la terminació *es*. Exemple: *puges*.

4. Els verbs de la primera i tercera conjugacions adopten les terminacions de la segona conjugació. Exemple: *venir* (de la tercera conjugació) *fa*, en l'imperfet de subjuntiu (en el qual el radical és *vingu*, en lloc de *ven*), *jo vinguéis*, tu *vinguessis*, etc., *i*, en el participi passat, *vingut*.

En canvi, els dos verbs de la segona conjugació *escriure* i *viure* prenen les terminacions de la tercera conjugació en el gerundi (*escrivint, vivint*) i en totes aquelles formes que posseeixen el mateix radical que el gerundi.

ALTERACIONS DEL RADICAL

78. Davant determinades terminacions, el radical sofreix les següents alteracions:

I. Canvis purament ortogràfics: Els verbs en *gar*, *car*, *guar*, *quar*, *jar* i *çar* canvien la *g*, *c*, *gu*, *qu*, *j* i *ç*, respectivament, en *gu*, *qu*, *gü*, *qü*, *g* i *c* quan la terminació comença en *e* o *i*. Exemples: *pregar*, *pregues*, *preguen*, *pregui*, etc.; *trencar*, *trenques*, *trenquen*, *trenqui*, etc.; *envejar*, *enveges*, *envegen*, *envegi*, etc.; *començar*, *comences*, *comencen*, *comencin*, etc. Inversament: *vèncer*, *venç*, *vençut*. *Tossir* fa *tus* en l'indicatiu (tercera persona) i en l'imperatiu (segona persona).

II. Davant la terminació *s* i quan la terminació és nul·la: una *d* precedida de vocal es canvia en *t*; una *b*, en *p*; una *g*, en *ig*. Exemples: *poder*, tu *pots*, ell *pot*; *saber*, tu *saps*, ell *sap*; *fugir*, ell *fuig*.

III. Davant una terminació començada en *r* (la terminació *re* de l'infinitiu; les terminacions *ré*, *ràs*, etc., del futur; les terminacions *ria*, *ries*, etc., del condicional), una *d* precedida de *l* o de *n* és una *d* motivada per la *r*, i que no apareix, per tant, en les restants formes del verb. Exemples: *absoldre*, futur *absoldré*, etc., condicional *absoldria*, etc., però tu *absols*, ell *absol*, nosaltres *absolem*, vosaltres *absoleu*, ells *absolen*, jo *absolia*, etc.; — *vendre*, futur *vendré*, etc., condicional *vendria*, etc.; però tu *vens*, ell *ven*, nosaltres *venem*, ells *venen*, jo *ve-*

nia, etc. El futur de *valer* és *valdré*, etc., i el condicional, *valdria*, etc., el futur de *voler* és *voldré*, etc., i el condicional, *voldria*, etc.

79. El gerundi i l'infinitiu presenten radicals diferents en els verbs en *aure*, *eure*, *iure* i *oure*, com *caure*, *creure*, *riure* i *moure*; la *u* de l'infinitiu es troba suprimida, canviada en *i* o bé canviada en *v* el gerundi. Exemples:

<i>ploure</i> : <i>plaent</i>	<i>caure</i> . : <i>caient</i>	<i>beure</i> : <i>bevent</i>
<i>riure</i> : <i>rient</i>	<i>creure</i> : <i>creient</i>	<i>deure</i> : <i>devent</i>
<i>cloure</i> : <i>cloent</i>	<i>seure</i> : <i>seient</i>	<i>moure</i> : <i>movent</i>
<i>coure</i> : <i>coent</i>	<i>veure</i> : <i>veient</i>	<i>ploure</i> : <i>plovent</i>

En aquests verbs, retrobem el radical de l'infinitiu en la segona i tercera persones del singular i la tercera del plural del present d'indicatiu, en la segona persona del singular de l'imperatiu i en totes les formes del futur i del condicional; i el radical del gerundi en les restants formes del verb (posat que no adoptin un tercer radical). Exemples:

<i>cloure</i>	<i>cloent</i>
<i>clous, clou, clouen</i>	<i>cloem, cloeu</i>
<i>clou</i>	<i>cloeu</i>
<i>clouré, clouràs, etc.</i>	<i>cloïa, cloïes, etc.</i>
<i>clouria, clouries, etc.</i>	
<i>beure</i>	<i>bevent</i>
<i>beus, beu, beuen</i>	<i>bevem, beveu</i>
<i>beu</i>	<i>beveu</i>
<i>beuré, beuràs, etc.</i>	<i>bevia, bevies, etc.</i>
<i>beuria, beuries, etc.</i>	

Els tres verbs *dir* (radical *di*: *dient, diem, dieu*; futur *diré*, etc.), *dur* (radical *du*: *duent, duem, dueu*; futur *duré*, etc.), i *lluir* (radical *llu*: *lluïnt,*

lluïm, lluïu) posseeixen en el present d'indicatiu un segon radical en *u* asil·làbica:

Indicatiu	Imperatiu
<i>dius, diu, diuen</i>	
<i>duus, duu</i> (però <i>duen</i>)	<i>duu</i>
<i>lluus, lluu</i> (però <i>lluen</i>)	<i>lluu</i>

80. En un nombre considerable de verbs (principalment de la segona conjugació), la primera persona del singular del present d'indicatiu termina en *c*. En uns verbs aquesta *c* és afegida al radical de l'infinitiu (*valer: valc*); en altres reemplaça la darrera lletra d'aquest radical (*beure: bec*); i en altres és el grup *sc* que reemplaça aquesta darrera lletra (*viure: visc*).

Tenen la primera persona del singular del present d'indicatiu terminada en *c*:

I. Tots els verbs en *ldre* i *ler*, llevat *voler*. Exemples: *valer, valc; resoldre, resolc; moldre, molc*.

II. Tots els verbs en *ndre*. Exemples: *fondre, fonc; vendre, venc; respondre, responc; entendre, entenc; encendre, encenc; prendre, prenc*.

III. Tots els verbs en *ure*, llevat *veure*. Exemples: *creure, crec; jeure, jec; riure, ric; escriure, escric; beure, bec; cloure, cloc; moure, moc. Caure fa caic; viure fa visc*.

IV. Els dos verbs *conèixer* i *parèixer* (amb llurs compostos): *conèixer, conec; comparèixer, comparec*.

Els restants verbs en *xer* admeten una primera

persona (arcaica) en *sc*. Exemples: *créixer, cresc; merèixer, meresc*.

V. *Estar fa estic; poder, puc; dir, dic; dur, duc; venir, vinc; tenir, tinc*.

81. Tenen el mateix radical que la primera persona del singular del present indicatiu, canviada la seva *c* en *gu* i, si va precedida de *s*, canviada en *qu*:

I. Totes les formes del present de subjuntiu. Exemples:

Indicatiu	Subjuntiu
<i>resolc</i> : <i>resolgui, resolguis, resolgui, resolguem, etc.</i>	
<i>venc</i> : <i>vengui, venguis, vengui, venguem, etc.</i>	
<i>crec</i> : <i>cregui, creguis, cregui, creguem, etc.</i>	
<i>conec</i> : <i>conegui, coneguis, conegui, coneguem, etc.</i>	
<i>estic</i> : <i>estigui, estiguis, estigui, estiguem, etc.</i>	
<i>visc</i> : <i>visqui, visquis, visqui, visquem, etc.</i>	

Fan, demés, el present de subjuntiu en *gui* o *ga* els quatre verbs següents:

Subjuntiu	
<i>ésser</i> : <i>sigui</i> o <i>sigi</i> (abans <i>sia</i>), <i>siguis</i> o <i>sigues</i> , etc.	
<i>voler</i> : <i>vulgui</i> o <i>vulga</i> (abans <i>vulla</i>), <i>vulguis</i> o <i>vulgues</i> , etc.	
<i>saber</i> : <i>sàpiga</i> (abans <i>sàpia</i>), <i>sàpigues</i> , etc.	
<i>cabre</i> : <i>càpiga</i> (abans <i>càpia</i>), <i>càpigues</i> , etc.	
[<i>córrer</i> : 1. ^a i 2. ^a del plural: <i>correguem, corregueu</i>]	

En l'imperatiu, les dues terceres persones i la primera del plural són sempre iguals a les corresponents del present de subjuntiu. Doncs:

<i>resoldre</i> : <i>resol, resolgui, resolguem, resoleu, resolguin</i>
<i>encendre</i> : <i>encén, encengui, encenguem, enceneu, encenguin</i>
<i>moure</i> : <i>mou, mogui, moguem, moveu, moguin</i>

Pareu esment en les diferències entre els radicals de la primera i segona persones del plural!

Ara, en alguns verbs, la segona persona del singular de l'imperatiu presenta el mateix radical en *gu* del present de subjuntiu (i, llavors, la terminació *es*): en tals verbs la segona persona del plural termina en *gheu*. Són els verbs *estar*, *saber*, *poder*, *voler*, *ésser* i *dir*:

<i>estar</i>	: <i>estigues, estigui, estiguem, estigueu, estiguin</i>
<i>saber</i>	: <i>sàpigues, sàpiga, sapiguem, sapigueu, sàpiguen</i>
<i>poder</i>	: <i>pugues, pugui, puguem, pugueu, puguin</i>
<i>voler</i>	: <i>vulgues, vulgui, vulguem, vulgueu, vulguin</i>
<i>ésser</i>	: <i>sigues, sigui, siguem, sigueu, siguin</i>
<i>dir</i>	: <i>digues, digui, diguem, digueu, diguin</i>

II. Totes les formes del perfet d'indicatiu i de l'imperfet de subjuntiu. Exemples:

Presentes	Pretèrits
<i>resolc</i>	<i>resolguí, resolgueres, resolgué, etc.</i>
<i>resolgui, resolguis, etc.</i>	<i>resolgués, resolguessis, resolgués, etc.</i>
<i>crec</i>	<i>cregui, cregueres, cregué, etc.</i>
<i>cregui, creguis, etc.</i>	<i>cregués, creguessis, cregués, etc.</i>
<i>estic</i>	<i>estigui, estigueres, estigué, etc.</i>
<i>estigui, estiguis, etc.</i>	<i>estigués, estiguessis, estigués, etc.</i>
<i>visc</i>	<i>visquí, visqueres, visqué, etc.</i>
<i>visqui, visquis, etc.</i>	<i>visqués, visquessis, visqués, etc.</i>

Excepció. En el verb *escriure* és preferible *escriví, escri-vires, etc.*, a *escriguí, escrigueres, etc.*, i *escrivís, escrivissis, etcètera*, a *escrigués, escriguessis, etc.*

Fan, demés, el perfet d'indicatiu en *gui* i l'imperfet de subjuntiu en *gués* els verbs següents:

	Presenta	Pretèrits
<i>haver</i>	<i>he</i> <i>hagi</i> , etc.	<i>haguí</i> , <i>hagueres</i> , <i>hagué</i> , etc. <i>hagués</i> , <i>haguessis</i> , <i>hagués</i> , etc.
<i>voler</i>	<i>vull</i> <i>vulgui</i> , etc.	<i>volguí</i> , <i>volgues</i> , <i>volgué</i> , etc. <i>volgués</i> , <i>volguessis</i> , <i>volgués</i> , etc.
<i>córrer</i>	<i>corro</i> <i>corri</i> , <i>corris</i> , etc.	<i>correguí</i> , <i>corregueres</i> , <i>corregué</i> , etc. <i>corregués</i> , <i>correguessis</i> , <i>corregués</i> , etc.

El participi passat en *ut* pren sempre el radical del perfet d'indicatiu i de l'imperfet de subjuntiu (llevat en el verb *vendre*). Exemples:

	Pretèrits	Participi passat
<i>creure</i>	<i>creguí</i> , <i>cregues</i> , etc. <i>cregués</i> , <i>creguessis</i> , etc.	<i>cregut</i>
<i>valer</i>	<i>valguí</i> , <i>valgues</i> , etc. <i>valgués</i> , <i>valguessis</i> , etc.	<i>valgut</i>
<i>haver</i>	<i>haguí</i> , <i>hagueres</i> , etc. <i>hagués</i> , <i>haguessis</i> , etc.	<i>hagut</i>
<i>voler</i>	<i>volguí</i> , <i>volgues</i> , etc. <i>volgués</i> , <i>volguessis</i> , etc.	<i>volgut</i>
<i>córrer</i>	<i>correguí</i> , <i>corregueres</i> , etc. <i>corregués</i> , <i>correguessis</i> , etc.	<i>corregut</i>
<i>viure</i>	<i>visquí</i> , <i>visques</i> , etc. <i>visqués</i> , <i>visquessis</i> , etc.	<i>viscut</i>

En els verbs *conèixer* i *parèixer* (i llurs compostos), el participi passat termina en *gut*; en els altres verbs en *xer* (que, com sabem, admeten una primera persona del present d'indicatiu en *sc*), el participi passat termina en *scut*: *crèixer*, *crescut*; *merèixer*, *merescut*.

Poseu, en canvi, esment a no dir *aparescut*, *com-*

parescut, complascut; s'ha de dir *aparegut, comparegut, complagut*.

82. La vocal principal del radical sofreix variacions en alguns verbs segons la posició de l'accent:

I. En totes aquelles formes en què l'accent cau sobre el radical, el verb *eixir* canvia la *e* en *i*, i els verbs *collir*, *cosir*, *escopir*, *sortir* i *tossir* canvien la *o* en *u*.

	Present d'indicatiu	Present de subjuntiu
<i>reeixir</i> {	<i>reixo, reïxes, reïx</i> — — <i>reïxen</i>	{ <i>reïxi, reïxis, reïxi</i> — — <i>reïxin</i>
<i>collir</i> {	<i>cullo, culls, cull</i> — — <i>cullen</i>	{ <i>culli, cullis, culli</i> — — <i>cullin</i>
<i>sortir</i> {	<i>surto, surts, surt</i> — — <i>surten</i>	{ <i>surti, surtis, surti</i> — — <i>surtin</i>

Anàlogament, en el verb *voler*, el radical del present de subjuntiu és *vulgu*, i el dels pretèrits *volgu*; i, en el verb *poder*, el radical del present de subjuntiu és *pugu*, i el dels pretèrits *pogu*: *vulgui, vulguis*, etc., *volguí, volgueres*, etc., *volgués, volguesis*, etc., *volgut; pugui, puguis*, etc., *poguí, pogueres*, etc., *pogués, poguessis*, etc., *pogut*.

II. En els verbs *jeure*, *treure*, *heure* i *néixer*, la *e* del radical es canvia en *a* en totes aquelles formes en què l'accent cau sobre la terminació. Exemple:

treure
traient
trec, treus, treu, traïem, traïeu, treuen
tregui, treguis, tregui, traguem, tragueu, treguin
traguí, traguères, etc.
trauré, trauràs, etc.

Tots aquests verbs, però, admeten també la *a* en les formes en què l'accent cau sobre el radical.

L'INCREMENT *eix*

EN ELS VERBS DE LA TERCERA CONJUGACIÓ

83. En la immensa majoria dels verbs de la tercera conjugació, el radical pren l'increment *eix* en totes les persones del singular i en la tercera del plural del present d'indicatiu, del present de subjuntiu i de l'imperatiu. Exemple:

Verb *aplaudir* (radical *aplaud*)

Present d'indicatiu: *aplaudeixo, aplaudeixes, aplaudeix, aplaudim, aplaudiu, aplaudeixen.*

Present de subjuntiu: *aplaudeixi, aplaudeixis, aplaudeixi, aplaudim, aplaudiu, aplaudeixin.*

Imperatiu: *aplaudeix, aplaudeixi, aplaudim, aplaudiu, aplaudeixin.*

IRREGULARITATS ESPECIALS D'ALGUNS VERBS

84. Present d'indicatiu.

ésser : *só, ets, és, som, sou, són*

haver : *he, has, ha, havem (o hem), heu (o heu), han*

anar : vaig, vas, va, anem, aneu, van
estar : estic, estàs, està, estem, esteu, estan
fer : faig, fas, fa, fem, feu, fan
saber : sé, saps, sap, sabem, etc.
voler : vull, vols, vol, volem, etc.
veure : veig, veus, veu, veiem, etc.
tenir : tinc, tens, té, tenim, etc.
venir : vinc, vens, ve, venim, etc.

85. Present de subjuntiu.

haver : hagi, hakis, hagi, hàgim, hàgiu, hagin
anar : vagi, vagis, vagi, anem, aneu, vagin
veure : vegi, vegis, vegi, vegem, vegeu, vegin
fer : faci, facis, faci, fem, feu, facin

Demés: ésser, sigui; voler, vulgui; saber, sàpiga; cabre, càpiga. (V. § 81-I.)

86. Imperatiu.

anar : vés, vagi, anem, aneu, vagin
fer : fes, faci, fem, feu, facin
veure : veges o ves, vegi, vegem, vegeu, vegin
tenir : té o ten, tingui, tinguem, teniu, tinguin
venir : vina, vingui, vinguem, veniu, vinguin

87. Imperfet d'indicatiu.

ésser : era, eres, era, érem, éreu, eren

En l'imperfet d'indicatiu dels tres verbs, *dir*, *dur*, *fer* i d'un bon nombre de verbs en *ure*, l'accent cau sobre el radical en lloc de caure sobre la *i* de les terminacions *ia*, *ies*, etc. En aquests imperfets, si la vocal principal del radical és *a* o *i*, es canvia en *e*.

<i>creure</i> : creia, creies, etc.	<i>caure</i> : queia, queies, etc.
<i>seure</i> : seia, seies, etc.	
<i>jeure</i> : jeia, jeies, etc.	<i>riure</i> : reia, reies, etc.
<i>treure</i> : treia, treies, etc.	<i>dir</i> : deia, deies, etc.
<i>veure</i> : veia, veies, etc.	
<i>fer</i> : feia, feies, etc.	<i>dur</i> : duia, duies, etc.

88. Perfet d'indicatiu i imperfet de subjuntiu.

<i>ésser</i> {	<i>fui, fores, fou, fórem, fóreu, foren</i>
	<i>fos, fossis, fos, fóssim, fóssiu, fossin</i>
<i>fer</i> {	<i>fiu, feres, féu, férem, féreu, feren</i>
	<i>fes, fessis, fes, féssim, féssiu, fessin</i>
<i>veure</i> {	<i>viu, veres, véu, vérem, véreu, veren</i>
	<i>veiés, veiessis, veiés, veiéssim, veiéssiu, veiessin</i>

89. Participi passat. El participi passat presenta la terminació *at* en tots els verbs de la primera conjugació. Hi ha, en canvi, molts verbs de la segona i de la tercera conjugació en què el participi passat no pren les terminacions *ut* o *it*. Exemples:

Verbs de la 2.ª conjugació

Participis en *t*, femení *ta*: *tòrcer, tort; estrènyer, estret; restrènyer, restret; constrènyer, constret; — absoldre, absolt; resoldre, resolt; dissoldre, dissolt; moldre, mòlt; — dir, dit; dur, dut, fer, fet; treure, tret; escriure, escrit; coure, cuit.*

Participis en *st*: *pondre, post; respondre, respost; veure, vist.*

Participis en *s*: *empènyer, empès; atènyer, atès;*

ofendre, ofès; dependre, depès; despendre, despès; suspendre, suspès; prendre, pres; atendre, atès; entendre, entès; estendre, estès; encendre, encès, fondre, fos; romandre, romàs; admetre, admès; prometre, promès; — cloure, clos.

El verb ésser fa estat.

Verbs de la 3.ª conjugació

establir, establert; complir, complert; suplir, suplert; reblir, reblert; omplir, omplert; — morir, mort; oferir, ofert; cobrir, cobert; obrir, obert; sofrir, sofert; — imprimir, imprès.

90. Futur i condicional.

ésser	{	<i>seré, seràs, serà, etc.</i> <i>seria, series, seria, etc.</i>
fer	{	<i>faré, faràs, farà, etc.</i> <i>faria, faries, faria, etc.</i>
haver	{	<i>hauré, hauràs, haurà, etc.</i> <i>hauria, hauries, hauria, etc.</i>
tenir	{	<i>tindré, tindràs, tindrà, etc.</i> <i>tindria, tindries, tindria, etc.</i>
venir	{	<i>vindré, vindràs, vindrà, etc.</i> <i>vindria, vindries, vindria, etc.</i>
anar	{	<i>aniré, aniràs, anirà, etc.</i> <i>aniria, aniries, aniria, etc.</i>